

Conradi Vecerii Regii Secretarii, de Seditionibus Siciliae historia. ;

<https://hdl.handle.net/1874/437253>

3

CONRADI

VECERII REGII SECRE
tarii, de Seditionibus Si-
ciliæ Historia.

ITEM.

Eiusdem, de rebus gestis Imperatoris
Henrici VII. Libellus.

ITEM.

P. Callimachi Experi-
entis Attila.

Haganoæ per Ioan. Secerium
Anno M. D. XXXI.

EPISTOLA
ILLVSTRISSI

MO PRINCIPIS AC DOMINO,

Domino Anthonio, Duci Lothringiæ,
Calabriæ, &c. Principi suo Cle-
mentissimo, Henricus ab
Eppendorff se se
cōmendat.

IRABERIS forsitan, Illustrissi-
me Princeps, temeritatem meam,
qui fiat ut Celsitudini tuæ tanti re-
gni tui curis scelicissimis pulcherri-
misq; occupatę ineptus obstrepę,
ausus nostri causam si clementius
acceperit tua Celsitudo boni spe-
ro, institutum nostrum consulat.
Proximis Augustanis comitiis ex-
ceptus sum ecenā a Celsitudinis
tuę Oratoribus, nobilibus & cla-

rissimis uiris Domino de Fleuil, & Doctore Claudio Cantium
cula. Cuncq; de præsentī rerum statu subnasceretur Oratio,
simulq; omēs quotquot erant conuię, nostri seculi corrupte-
lam & infelicitatem deplorarent, utpote, ubi nec uirtuti, nec
bonis & honestis studiis ullus sit honor, sed turbulentiis & se-
cessionibus obnoxia sint ferme omnia, uisum est plæriscq; fato
quodā terras iam aliquid annis, his malis tam misere uexari,
atq; ut omnia cōmemorarunt, non ita multo pridem grauissi-
mis tumultibus æstuasse Siciliam ferunt, profertq; Cantiancu-
la libellum, qui hunc tumultum non tam fideliter q̄ eleganter,
& rara breuitate cōplexus est, Conradus author est Vecerius
Lucenburgensis, quem præter animi insignes dotes, ciuilibsq;
prudentię peritiām Diui Caroli Cęsaris aula insigniorem red-
didit, ex ea enim cum Generoso D. Vgone de Moncata Hi-
spano

N V N C V P A T O R I A

spano, Siciliae Pro rege, in ipsam Sicilia coadiuuā, transmissus est, quō minus subdubitari potest, ne quid falli (quod primū historiae fundamētum est) aut dicat, aut uerum, ut ait Tullius, non audeat. Adiecimus eiusdem authoris libellum, pari fide cōscriptū, de rebus gestis Henrici Imperatoris VII. Præterea P. Callimachi Experientis, de rebus gestis Attilæ, Gotthorū Regis cōmentariū. Verum cū historia præter cætera cōmoda quæ incomparabilia habet, expetendorū fugiendorumq; scientiam nobis subministrat, ex cōmodo duxi esse publico, ne hæc quoq; nostra socordia interiret. Cogitanti autem mihi cui potissimum nuncupandus esset hic labor, tua occurrit clementia, Princeps Illustris, cui iure hi debentur libelli. Nam cum Agricolæ Germanorum superioribus annis ferum quiddam & indomitum spirabant, ad arma Euangelii prætextu concitati, miserabili direptione omnia uastantes, tua Clementia, tanq̄ Deus aliquis ex improuiso, adest, supplicium de armis seruorum nepharie tentatis, sumens, haud a maiorum tuorū uirtute degenerans, qui Hierosolymam e manibus Sarracenoꝝ eripuerat, dehincq; Siciliae regnum aliquandū iure hæreditario obtinere, memorabile certe facinus, at Clementia tua nō minorē gratiam apud omnem posteritatem inibit, si expenderit quo in periculo innocentia fuerit, & quam foeliciter, & qua celeritate in pristinum decus restituta sit. Quo nomine igitur tuæ Cellitudini tumultus Siciliae dedicetur, tandem hæc bes Clementissime Princeps, quem si exportare recta fronte excepisse T. C. sen- sero, agam, si qua in re alia tuæ Cellitudini usui esse possim, sim obsequētissimus.

A ii

SEDITIONO

C. VECERII

REGII SECRETARII

libellus, de duabus se

ditionibus Sicilię

Anno Salutis

M.D.XVII.

ANNO a Christo Sal
tatore genito M. D.
XVI. Vgo Moncata
origine Hispanus, qui
Siciliam Prorex obti
neret, incertum admi
nistrandine superbia,
an inuidientia maleuo
lorum, usq̄ adeo Pan

hormiæ plebi (sedes ea Regni) exosus est factus,
uti tumultu improviso exorto, ciuitate primum
omniq̄ paulo post insula cogereur excedere.
Catinam enim Syraculas, Agrigētum, Leontiū,
Drepanum, Thermalq̄ discordiæ malum ema
nauit. Ita, ut si qui ciuium ueteres aliquas odiorū
causas habuerāt, eas sub Panhormiarum seditiono
num pretextu acriter exercerent, iis Vgonem am
plexis

SICILIÆ.

plexis, aliis aduersus hominem partes suas summa ope tutantibus. Ille se imparem subitæ gliscen-
tiq; seditioni quantauis manu clientium repu-
tans, iudiciis (quoniam ui non poterat) propu-
gnare contumeliam statuit. Itaq; protinus in Ma-
mertinos, inde in Italiam, ac postremo in Ger-
maniam ad Caroli Regis aulam, qui paulo prius
Ferdinando Auo in Hispaniæ Regna successerat,
abiit. Ibi recepta cognitione, potestateq; reorum
nominandorum facta, Fridericum Patellam Ca-
meratq; Petrû Cardonam Quiliani comites pro
authoribus seditionum citauit, die dicta, reisq;
præsentibus, pro se utrisq; dicere permissum.
Cunq; non adeo maturaretur diffinitio, Vgo te-
dio diuturnæ moræ fatigatus, sumpto cominea-
tu Romam sese cõtulit, exitum odiosæ controuer-
siæ in ciuitate iuris alieni spectaturus. Interim ne
esset sine imperio Insula, uir Illustris Hector Pig-
natillus Leonini mōtis comes, Legatus imponi-
tur. Anno insequente quum extincta uideretur,
aut certe refraxisset absente Moncata odiorū ma-
teries, clientes eius qui una ante diffugerant, con-
iuges liberosq; repetere decreuerunt. Hos reuer-
sos in Insulam, magnosq; numero obambulantes

SEDITIONO

tota passim ciuitate populares conspicati, hocge
 nus sermones crebris conciliabulis dissipant. Ni
 hil egisse se expulsionem tyranni, si cōplicitibus su
 perbe in urbe regnare rursus liceret. Possent astu
 tia illorum accidere, ut & Vgoni libera fiat regre
 diendi facultas, & ipsimet uel mortem cōpellan
 tur subire uel exilium. His atq; huiusmodi uocib
 us submurmuranti plebeculæ, Christophorus
 Benedictus, & Ioannes Lucas Scorzalupus. Pan
 hormo tum exules, popularium partium oppor
 tuniq; factionis impendentis duces, & nunciis et
 epistolis animos renouādæ seditionis addidere.
 Fabulam fuisse perpulchrū illud facinus, quod
 priore anno Vgone exacto patrauerint, rediisse
 sectam eius fere uniuersam. Ac nō reuersam mo
 do, sed & Magistratus Remq; publicam gerere,
 imo lacerare. Bonum quenc; multis, minisq;
 terrere, integerrimos Tribunos plebis, acerrim
 mosq; popularium partium uindices, in regium
 forum sub titulo iurisdicendi pellectos, consene
 scere apud Teuthones. Ipso Moneta Romæ
 otiose hinc atq; inde successuum rumores secu
 ris captante auribus. Talibus uocibus secrete
 passim iactatis, animos cæterorum scrutari. Vbi
 quos

SICILIAE.

quos idoneos arbitrabantur conscientia obstrin-
 xere, in suburbanum quoddam satis propinquū
 Panormo conueniunt, nam publice ciuitas ta-
 libus ceptis abhorrebat. Neq; diu consultatū est
 certatim proclamant, secordiam iam non negli-
 gentiam uocari maximarum occasionum preter-
 missionem. Latere in ultima Germania Regem
 adolescentulū. Nihil in Sicilia militum, magnā
 ciuitatis partem cōsentientem, uniuersi Concilii
 cœtu una hora trucidato, & principatum sibi &
 contumeliarū uindictam ex animi sententia pro-
 uenturam. Hæc dicta probataq;. Itaq; sacris uiri-
 tim præstitis, ita decretum est, ut quo primū lo-
 co dieq; Senatū q̄ maxime frequentem coiturum
 constitisset, Benedictus ac Lupus mature Pan-
 hormū accederēt, darentq; operam uti immissis
 armatis, omnes quicūq; uel pusillo iudicio Mon-
 caræ partibus studuisse crederentur, ex impro-
 so adortos occiderent, domos diriperent, uasta-
 rentq;. Bona locumlerium suæ partis hominibus
 abunde partirētur. Nomina trucidandorum in
 libellum relata numerum lxx. patrū effecere, hoc
 est, nobilitatem fere omnem, Hectore Comite,
 paucisq; aliis exceptis, decimo Calendarum Au-

S E D I T I O

Seditio pri
ma.

gusti more uetere Proconsul cū Senatu in ædem
maiores Pomeridiani sacri gratia solenni mo-
re solet accedere. Namq; eam uesperam dies bea-
tissime Cæciliæ, cui apud Siculos grandis uene-
ratio est, insequitur. Eius solennis haud ignari
coniurati, de tempore, deq; loco conueniunt,
Die appetente armati magno numero ædificia tē-
plo circūposita, q̄ maxime occulte fieri potest, in-
fidere iubentur. Authoribus cōiurationis quos
supra nominaui ciuitatē ingressis, quum ad pri-
mas statim inclamationes conscius quisq; quid
strueretur gnarus, e taberna prosiliens Comitē
se tumultuantibus iungeret, cæteri tamen popu-
lares ignoratione ceptorē, ut sit sequi cunctarē-
tur, Lupus haud tardo cōmento efficacioribus
uocibus plæbeios animos cōcitandos ratus, iam
non amplius uana Regiorum Decretorum expe-
ctatione fatigandos affirmat, qui plebeia causæ
studerent. Manu agendum, si quam rationē asse-
rendis partibus arbitrarētur. Vtrunq; Comitē,
quorum in ciuitatem beneuēcia ac merita neminē
præterirent, haud ultra communi causæ succur-
suros. Quippe quoq; calumniis Vgonianorum
damnatos, capiteq; poenas apud Principem de-
disse

SICILIAE.

disse recenti admodum nuncio cognouerit. Vbi
 de morte hominū mentio facta auditaq; est. Ibi
 uero ferrum singuli rapiunt, turmatim accu-
 runt, ululant, hortātur, sectantur. Coierat inter
 ea Senatus om̄is in Regiam (diuersa parte ciui-
 tatis ea sita est) horam delubri adeundi operiēs.
 Auertit nephanda consilia Deus, iudicioq; uia-
 torum in armis esse Ciuitatem compertum est.
 Neq; enim Pignatillum impendens periculum
 latuit, neq; coniurati proditos sese nescierunt.
 Quippe coeptis iam absente Senatu uespertinis
 laudibus, emanasse funestum cōsiliū facile ani-
 maduersum est. Neq; item defuere qui nuncia-
 rent Hectori suburbanum illud conciliabulum,
 sed & uires in promptu ad coercendum deerāt,
 & absoluta iam erant consilia, quum literæ lega-
 ti eo perferrentur. Itaq; plæbei ne frustra magnū
 inceptum uiderētur auspicati, repente ac tumul-
 tuose palatinas ædes circumstunt. Vnus atq; al-
 ter in summa ædium raptim sublatis, iussiq; quid
 peterent respondere, Hectori quidem paucisq;
 aliis incolumitate promissa, Moncææos omnes
 deposcunt ad necem, nominibus etiam quorun-
 dam sigillatim editis, Preles quum & eos qui uer-

SEDITION.

ba faciebant, & reliquã copiam inferius, uel agentem, uel superantem iam gradus, instructosq; ad eadem animaduerneret, sermonem excomposito proferre incipit. Eaq; ratione spacium Proceribus citatis obtigit, & mature decedendi e Senaculo, & seruilibus indumētis, quo ignoratiores ambularent, prætextam commutandi. Hypæthra ambulatio sane excelsa Regiæ domui parum animaduersa iungitur. Ambulationem Insulæ priuatorum contingunt, ea parte qui eorum uiribus præualebant, dilapsi euadunt, quos ætas inualida senio debiliores effecerat, priores illos quoad poterant insecuti, in angulo quodam regularũ substiterunt. Hos totus armatorum grex affecutus. Nam multitudo interim omnis emerferat in Concilium, contrucidatos proturbauit in aream. Nonnulli egressi clanculum Regia, interq; uias deprehensi necantur, custodes corporibus extinctorum adhibiti, ne quis ad sepulturã eos asportaret. Inde ad prædia eorum expilandã, exurendaq; concessum. Dum hæc maxime oberrant, relatum est, quanq; falso, Pignatillum cum reliqua nobilitate de ciuitate relinquẽda agitaſſe. Nimiũ uero obſtitura cœptis profectio Præſidis
 uifa

uisa est. Itaq; oratione pro re non inhonorifica
habita, docent Hectorem, placuisse plebeio con-
silio, & ipsum & Aloysium Bontianum, Antho-
niumq; Capitium secretiorum rerum participes
publice custodiri. Nō quo quicquam iniuriæ in
corpora resue eorū patrare esset animus, aut quo
tale quippiam illos commeruisse censerent, sed
quo liberius componendæ Ciuitati uacare dein-
ceps possent. Id prætextum audatiæ. Reuera au-
tem Præsidem cum omni Consilio publico mi-
graturum Messanam, in non adeo amicam Ciui-
tatem, uimq; atq; opes cōtracturum uerebātur.
Simul quo licentius improbis postulatis potiri
ualerent. Mox enim q̄ amplissimos uiros in pote-
statem redegerant, quum alia quædam tum libe-
ram quandam ueniam præteritorum Hectorem
poposcerunt. Is neq; sibi ius esse cōcedendæ abo-
litionis, neq; permitti, nisi rebus cognitis consue-
uisse, respondit. Illud non abnuere, Aloysio, qui
recens ab Rege ad uectigalia inspiciēda missus fu-
erat, negotiū dari repetendi Caroli, Amnestieq;
si ulla ratione fieri posset, impetrandæ. Binoctio
inter pannosos custodes exacto, facultateq; disce-
dēdi facta, clarissimos uiros phonorifica pompa

in Regiam reducerunt. Florebat interea plæbeio-
 rum Ducum, præcipue uero Lupi, Benedictiq;
 recens occupata potestas, ii paulo ante exules, ad
 tum in Senatum aduecti Reipub. consultare, iu-
 dicari, spectari, prædicari. Cæterum homines ad
 tyrannidem per improbitatem euectos, non alia
 res crebrius solet euertere, q̄ insolitæ dominatio-
 nis licentia. Haud satis uisum sanguinariis fortu-
 nas cruoremq; Præfectorum haulisse, nouū de-
 nuo commentum Marsupii confarciendi excor-
 gitant. Arx Panhormo adiacet medio fere sinu
 posita, nec sane inualida. Aditus illinc in urbem
 relictus peninsulam efficit. Eo coniectis oculis,
 plæbeculam de eo quoq; Castello insidendo al-
 loquuntur, obstare uero molem eam partæ nu-
 per libertati populi, Regium Prepositum, Hispa-
 niâ ortum nō dubitare se Moncatæ potius, q̄ ple-
 beis partibus assensurum. Audisse uel profugos
 inibi, uel profugorum certe facultates delitere.
 Omnino posse accidere, ut receptatos quanto-
 cunq; libuisset numero Vgonianos ex animi sen-
 tentia ciuitati conficiendæ immittat. Videri q̄
 maxime plæbi conducturum, si coacta turba Ca-
 stellum oppugnauerint, sic aperte. Postea uero
 non

non alio spectauisse compertum est, quod occupata arce, bona ditiorum eo secure congererent. Mox si qua uis insurgeret, aut loco propugnare possent impetum, aut pelagi oportunitate adiuti, scaphae sese quo uentus ferret auhendos iniicerent. Clanculum haec iactata primum, mox palam relationi in Senatu factae additum. Quisquis Procerum popularibus ceptis abisteret, eum in hostium numero reponendum. Denique pridie nefarii incepti Hectorem de rebus patrandis, remotis arbitris adeunt. Hunc postquam in sententia persistentem intelligunt (namque quod semper antea fecerat, omne rerum nouandarum consilium abnuebat, quoad Aloysii opera, quem iam pridem agere apud Carolum arbitrabatur, Regia decreta remitterentur) sibi uero longum uideri Germanica praestolari responsa, cunctatione omni submotam, postridie rationes suas exequi statuisset. Gratum futurum populo, si Comitum sese Castellum oppugnationi iunxisset, si belli societatem detrectare pergeret, uideret nequam pro irritatae plebis offensa poenitentiam ageret. Stabat ab Lupi, Benedictique partibus non Panormia modo plebs, sed & Agri circumiecti, ruricola uidelicet

SEDITION

præda prioris tumultus illecti. Cæterum nobilitas, quæ & si ad eum diem acta illorum comprobasset, nempe intra plebē Magistratusq; modo constituisse rixa uideri poterat, ubi ad Regiæ Celsitudinis suggillationem improborū conatus manifesto spectare intelligit, generosis adducta spiritibus, simul multam Regalium beneficiorum uerita, ipsa illa uespera ab Hectore accurate conuenta, de moderanda quidem si nō deferenda petulantia plebis consultare. Neq; din deliberatio tenuit. Placet percussores plebeis ductoribus, ubi primum contionem habuissent immitti, nihil dubitare quā sublatis capitibus amentia populi deserueret. Inter hæc summa perplexitas Hectoris animum circumfedit. Maneret ne, aut sceleratis fauēdum, aut discrimen subeundum, cum uite, tum rerum. Ad hoc repromissa paucorum Nobilium recasura ad irritum. Quid enim aduersus tam numerosam peruicacemq; multitudinem pauci efficerent, statuit utrunq; periculum inopinatæ discessionis prætextu deuitare, futuræ forsan uti absens melius cumulatiusq; q̄ coram nutantibus rebus succurrere mederiq; posset. Itaq; Ciuitatis cura censuq; suo amicis per Epistolas

stolas commendato, nocte intempesta quatuor
 non amplius comitatus famulis Scapham con-
 scendit, Liparamq; delatus, Messanā paulopost
 aduehitur. Qui dies eam cōsequebatur noctem,
 sextus Iduum Septembriarum censebatur, atq;
 insuper uirginei natalis celebritate insignis, eū
 populares coeptis absoluendis cōstituerant. Ac
 ne non tempus modo, sed & locū sacrilegis ope-
 ribus cōscelerarent, templum quod beatissimæ
 uirgini sub Annunciate titulo sacrū est, Concilia
 bulum deligunt. Eo postridie Matutino delati,
 paulatimq; iam coeunte multitudine, Patricii
 quoq; pauloante proditarum rerum suspecti, cō-
 ciliū habendi causa accedūt. Vix dum salutatione
 peracta progressi iuuenes aliquot per speciē col-
 loquendi, eductis raptim gladiis populares Du-
 ces exturbatos confodiunt. Ita illi secede confecti,
 dedere exemplum, nee potentiam scelere quæsi-
 tam esse diuturnam, neceō quēquā simplicita-
 tis debere perduci, ut populari aurg nimiū fidei
 tribuat. Plebs ut iacentes aspexit, ne ratione qui-
 dem ulla facinoris exacta, nedum ultione parata,
 ad Optimates sine cunctatiōe transiuit. Dux no-
 bilitatis Guilhelmus Vintuillius, Bario Chime-

Sedito se-
cunda.

SEDITIONO

nãe fortissimus iuuenis legitur, is ut positum se
 inimicorum agnouit, collaudatis percussoribus,
 contionem aduocatam docet, ut studiosus non
 ipse modo, sed & uniuersa nobilitas fuerit, tum
 libertatis, tum causãe popularium. Occisos illos,
 quoad tolerabiliter moderateq; partibus funge-
 batur, & caros habuisse & iuuisse cõsiliis. Postq̃
 uero impotentia eo euasisse perceperit, ut et Prin-
 cipis maiestatem attentare conarentur, tum ue-
 ro & sapientissimo uiro Hectori, & Senatui om-
 ni, cceptis illorum uisum esse repugnare. Itaq; si-
 nerent occidisse, quos iure cãsos aduertent, se
 nihil magis dies noctesq; annisurũ, q̃ ut ciuitas
 sancte equabiliterq; procuraretur. Signum earũ
 iam uirtutũ extare, quod nec trucidatio ulla bo-
 norum, nec direptio Insularum esset admissa.
 Quum pro copia multitudinis, neq; minus im-
 pune, neq; difficilius, q̃ priore seditione singula
 ea patrari potuerint. Dimissa contione ueritus,
 ne qui forsã occisorum necessarii ad res. nouas
 conflurgerent, in Regiam discessu Præsidis uacue-
 factam habitandi causa collocat. Eo primũ om-
 nium machinas ciuitatis ad bellorum casus com-
 paratas inuehi præcipit. Mox domũ ualido præ-
 sidio

SICILIAE.

sidio firmat. Commeatum, glandes, cinerem, cæterascq; res obsidioni profuturas congerit. Pecuniam ad ea onera toleranda, Rex de uniuerso negotio edoctus ex ærario subministrari iussit. Interea Carolo ipso pfecto in Hispaniã rursus agiceptum de seditionibus Siculis. Cum quidam plane delendam Panhormum tot tumultibus infamem, aut certe præsidio aliquo grauiori affligendam censerent, diuersa resedit sententia. Ut exercitus quidẽ scriberetur, moxq; mitteretur in Insulam, cuius auxilio terroreque executio legum securius transigi ualeret, Hector autẽ tota passim Trinacria, sed præcipue Panhormi maiestatis seditionumq; formulas acriter exerceret. Itaq; delecti Neapoli peditũ septẽ milia, equites quadringenti, ex ueteranis Hispani generis, qui proximis annis in bellis Hetruscis militauerãt, ii quum transmississent, Comes cõuentis apud Messanam Ducibus, Randacium sese contulit, ibiq; peractis cognitionibus multos reorũ morte fortunisque multauit. Quos suffugisse compererat proscripsit. Domos annotatis bonis euertit. Consimilia Catinæ, Thermi, cæterisque ciuitatibus aut ipse, aut præfectos actitauit. At uero Panhormi multo

SEDITIONO

maio rem numerum uinctorū offendit. Nanq̄
diligētissime comprehensi iussu absentis fuerant
quicunq̄ noxii seditionum arguebantur. Qua
re tormenta primum ænea ad bellicas difficulta
tes olim comparata, sed quibus toties tamq̄ ma
nifeste iam ciuitas abusa fuerat, in arcem depor
tari præcepit. Iudicatos autem partim ad mortē,
nonnullos ad remum condemnauit, ita ut uno
die rei septem et uiginti in foro interfecti fuerint.
Ipsi Proregnum Siciliæ in triennium perpetuū
confirmatum est.

CONRADI

VECERII REGII SECRE
tarii Libellus, de rebus
gestis Imperatoris
Henrici VII.

Quisquis historiam aggreditur scribere, eam
maxime uirtutem tacite polliceri uidetur,
uti fide nitatur assertio. Pusillumq̄ interest, mu
nusne cōmemorandi res gestas, integritatis suæ
consciū ultro quisq̄ suscipiat, an publicandorū
potestatem actorum Cælaris permissu nanciscat.

Atq̄

Atq; eō magis quod hūc quum seligit Princeps, nō illud agit, ut bonum grauemq; uelit efficere. (Quis enim præter immortalem Deum cuiq; probitatem cōferat?) Sed quo ueracem uideri iniunctione mandati testetur. At historicus, ut primū res memorandas cōmendare posteritati decreuerit, primum omnium de moribus suis ipse uideatur iudicium facere, seq; cum promittere, qui & fideliter & accurate cogitata prompturus sit. Has res ego mecum etiam atq; etiam reputās, quanq̄ non ignorabam propensioem ilico fore lectore ad carpenda quæq; recentia q̄ comprobanda, sperare tamē coepi, fieri posse, ut quum singularem Regem describendī causa iustis rationibus assumptum cognouisset, institutum nostrum boni cōsuleret. Namq; & res dignę uidebantur, quæ referrentur in literas, & extabat qui ante nos id fecisset, nemo, qđ equidē nouerim. Tum necessitudo patriæ me uel maxime impulit, non ea quidem, ut Principis nostri facta plus æquo prædicarem: sed quæ apud uarias sparsim gentes & barbaris linguis & per partes legi compererā, in corpus libri cuiuspiam latini possem redigere. Omni interim soli natalis affectione seposita. Alioquin

SE D I T I O 12

nec ueterum cuiusquã acceptãda esset industria.
 Qui cum Regum res maximis uoluminibus posteritati traderent, eorum ipsorum tamen quos perscribebant, & clientes & populares habebantur.
 Adeo quæ ex officio gerimus, ab iis quæ forte priuatimq; fiunt, distinguuntur. Nunc ad inceptum redeo. Qui maiores Imperatori Henrico, aut omnino parentes fuerint, quamuis curiosa uestigatione, cognoscere non potui, sed & uxor illi quæ cuiuscq; fuerit, itidem prope in ambiguo est. Ipse quod constat Luceburgiæ comitatum hereditate obtinuit, Romam profectus, & Baldeuino fratri Treurenensis ecclesiæ Archiepiscopatum contulit, & summis Antistitibus ac bono cuiuscq; sapientie & comitatus ingens argumentum edidit. Fuit olim Luceburgia Treuirorum portio, idq; ut credam, propinquitate locorum adducor. Hanc postmodum Henricus Romano admotus Imperio, Ducariæ dignitatis insignibus exornauit. Situs eius ab Arduennensium syluæ termino, quatenus hodie appellatiõem obtinet ad Mosellam fluium, cuius amnis Burdegalensis Ausonius carmine satis prolixo meminit, finitimarum ditionum his limitibus cingitur, Gallico, Lotharingo, Metensi, Treuirico

Luceburgia.

OSICILIÆ.

uirico, Iuliaceno, Leodio, Oppidi non amplius
 nouem, maior quondã numerus. Sed eum et pia
 (ut aiunt) Henrici liberalitas, tribus municipiis
 Sareburgo, Vitelliaco, & Treuirorum maximo
 tẽplo donatis, & Gallica bella coarctarunt. Gens
 potiore ex parte Germanica, Regione tamen Gal
 licam spectante eius quoq; nationis moribus lin
 guaq; utens. Hæc de Henrici origine patriaq; ta
 met si pauilla, tenuitatem cõfesso premittere pla
 cuit. Quanq; nõ me præterit, circumferri iam pri
 dem libellum uernacula lingua conscriptum, de
 fceminæ Melysinæ præstygiis, octauo quoq;
 die pubetenus in anguem cõmutari solitæ. Quã
 inter maiores septimi nostri connumerare nitũ
 tur. Eum ut nec approbare, ita nec refellere ani
 mus est. Cur enim non ueneficia fieri posse con
 cesserim, dum si tradantur ut ueneficia. Quis em̃
 nõ illa fascina legens obstupescat, neq; tamẽ pro
 tinus tantq; conficta repudiat? Scylla uenit, ine
 diaq; tenuis descēderat aluo, Cum sua sedari latrã
 tibus inguina monstris Aspicit, ac primo nõ cre
 dens corporis illas esse sui partes, refugit, & Cer
 bereos rictus pro partibus inuenit illis. Sed a fa
 bulãte Poeta eos uersus exaratos obiicies. Histo

Liber de
 Melysinæ
 Fascinamẽ
 tis,

Quid. 14.
 Meta.

SEDITION

Virg. 4.

riam accipe. Hæc se Carminibus promittit sol-
uere montes, quas uelit, ast aliis duras immittere
curas. Sistere aquam fluuiis, & uertere sydera re-
tro, Nocturnosq; ciet manes, mugire uidebis
sub pedibus terrā, & descendere mōtib; ornos

Luca. 6.

Alius quoq; eiusdē professionis scriptor hunc in
modum cecinit. Mens hausti nulla sanie polluta
ueneni, incantata perit. Libet & testimonium
quandā nō admodum diffinitū, unius e nostris sa-
pientibus afferre in mediū, hæc uel falsa sunt (in-
quit) diuus pater Augustinus, uel tam inusitata
ut merito nō credantur. Firmissime tamen credē-
dum est omnipotentē Deum omnia posse facere
quæ uoluerit, siue iudicādo siue præstando. Nec
Demones aliquid operari secundum naturæ sue
potentiam (quia & ipsa Angelica creatura est, li-
cet propior sit uitio maligna) nisi quod ille per-
miserit, cuius iudicia occulta sunt multa, iniusta
nulla. Nec sane Demones natura creāt, si aliquid
tale faciunt, sed specietenus quæ a deo uera sunt
creata, commutant &c. Quid an non consonan-
tia de ortu maximorum quondam Principum
aliorum traduntur? Alexandrum nempe Mace-
donem complexū Olympiæ matris, Draconisq;
genitum

Diuus Au-
gustinus 18
de Ciuita.

SICILIE.

genitum, ideoq; appellatū fuisse Hammonem?
 Scipionem Africanum, & diuum Augustum,
 eiusdem superstitionis interuentu conceptos?
 Quin & in Oceani Gallici insula quadam nouē
 Gallicenas illas fuisse, tradunt authores, quum
 aliis artibus prædita, tum uertendi se in quas for-
 mas liberet. Quibus ex locis ortā fuisse Melyssi-
 nam non est absurda coniectio. Sed de his alias.
 Certe prænobiles, tum in Galliis, tum apud infe-
 riores Germanos scio familias, & patriæ nostræ
 deferentes prænomen, & in Galleato imaginum
 apice (cuius Stēmatis diligentissima ac minime
 perfunctoria cura fuit ueteribus) id monstrum
 Cuppæ balneatorię insidens. Sed & Turrin in-
 gentem medio Ciuitatis nostræ sitam, paulo su-
 pra ætatem nostrā bona ex parte prolapsam uetu-
 state comperi, in qua uanitatem illam fuisse pera-
 ctam, fama per manus tradit. Postremo Carolū
 foelicissimum seculi nostri Principem nondum
 pubescentem, quum de nuptiarum foedere cum
 Renata Ludouici Gallorum Regis filia incedendo
 tractaretur (Quanquam illi larga potestas erat
 e subiectis aliis gentibus titulum assumendi) to-
 tis tamen tabulis hæud alia quam Lucenburgię

Carolus
 Rex Hispa-
 niæ.

SE DITIO

appellatione fuisse denotatum, non in minima gloria posuerim usq; adeo, ut nisi aliis uitiis supra dictum opusculum laboraret, quippe in quo parum uerisimilia referuntur, interdum aduersa nonnunquam dissonantia, nō difficile fidē mihi faceret. Enim uero quo cōmodius ad ipsius Henrici res nostra feratur oratio, & rectum uisum, est & necessarium, pauca prius de statu temporum illorum supra repetere.

Philippus
Gallorum
Rex.
Bonifacius
Papa, s.

A NNO a Christo saluatore genito M. CCC. AII. Francorum Rex Philippus cognomento Pulcher, graue aduersum Pontificem Maximū, Bonifacium Octauum conceperat odium, tum Gibellinæ factionis studiosiorē existimans, tum quod fidem temere præuaricatum contenderet. Promisisse enim sibi paucis ante annis, cum alia quædam, tum de summa Romani Imperii potestate ab Germanis ad Gallos traducenda, atq; adeo Carolum fratrem diserte fuisse in conuentis nominatum, cui id decus primum assignaretur. Hec uidelicet pollicita nunc cecidisse ad nihilum. Alberto Austrino, Teuthonico principe, palam nuper decretis eius comprobato. Eas rex causas grauius secum considerans, rationē irarum exequendarū

HENRICI VII.

quendarum perquirat. Neq; difficilis mox uia
 Bonifacii irritandi inuenta. Columnia gens Ro-
 me opibus & clientelis insignis Octauo inter co-
 mitiorum arcana suffragii iure, ne legeretur ob-
 stiterat. Itaq; eis quoq; Bonifacius, per speciem
 expilati thesauri ecclesiæ effecerat, ut & ædes &
 suburbana familiæ publice diruerentur, & qui
 eorum Cardinales iam essent uenerando Colle-
 gio excederēt. Interea Stephanus ex ea gente pro-
 fugus in Gallia agitans, idoneus Philippo uisus
 est, per quem initia malorum fierent. Ceptus co-
 miter humaneq; haberi, liberaliusq; quam fortu-
 na exulantium est. Ad hoc Philippus ne quid im-
 potentia prætermitteret, Sacerdotales Galliarū
 titulos a Pontificibus antea, pro decretis, proq;
 more sanctæ matris ecclesiæ componi solitos, ipse
 ordinare citra consensum Præsulis Romani sta-
 tuit. Quæ ubi summus Antistes intelligit, gra-
 uissime tulit iniuriam, pessimi exempli (id quod
 erat) existimans, si uel antecessorum recte consti-
 tuta temere rescinderentur, uel autoritatē pon-
 tificiam Laicus Princeps prophanasset. Auge-
 batur indignitas ipsius Bonifacii, supra quam di-
 ci potest ambitiosa magnitudine animi, & contu-

D

GESTA IMP.

meliarum insolentis. Itaque quo partes suae iustio
 res uulgo noscerentur, lege potius agere, quam
 armis instituit. Praelatos Gallicos maiores con-
 uenire Romam uniuersos iubet, ad publicam Sy-
 nodum celebrandam, si ne Regno decederent,
 Philippi prohibitione intercluduntur. Quibus
 rebus ad Octauum delatis, increpatur Rex pri-
 mum per literas, deinde cum castigationem con-
 tumaciae paruipenderet, sacrorum participatiōe
 arcetur. Neque eo minus praelatis Regni ipse Lu-
 retiam accersitis, causam quoque suam approbare
 nititur. Pontifex ne nullam non rationem coer-
 cendi Pulchri tentaret, Flandrorum partes tueri ag-
 greditur. Ea tum gens, quod superbius impera-
 tum sibi diceret, Gallicum iugum detrectabat.
 Cum superis quoque Germanis amicitiam interi-
 orem coniungit, iusto Alberto quibuscumque pos-
 set uiribus, fines Belgarum quatenus Philippici
 iuris essent, incurfare. Sed nihil ea Gallum a con-
 silio dimouerunt. Missi clanculum in Italiam
 qui Campanos, si qui forsitan priuatas ob iras in-
 senti essent Antistiti, corruptos auro traherent
 in sententiam, ceteraque comprehendendi eius ido-
 nea mature appararent. Neque euentus infando
 comento

Flandri.

Germani
 superiores

HENRICI VII.

cōmento defuit, Anaginæ agens Pontifex a Sar-
 ra Columnio Duce Gallicæ multitudinis nō pro-
 uiso irrupente summa luce circumuenitur, li-
 beræq; custodiæ traditum oppidani immodice
 (ut æquum erat) funesto scelere conturbati, tri-
 duo demum elapso, receptis animis exemerunt.
 Ipse Romam regressus, dum uindictæ modos al-
 tius inuestigat, morbum ut creditur, ex ægritudi-
 ne nactus, interiit. Vndecimus Benedictus Octa-
 uum, Clemens quintus Benedictū, munere sum-
 mi Pontificatus insequitur. Reyterandum Got-
 thonem quoad priuatus erat, appellabant Bur-
 degalensem Archifflaminem. Is em̄ uariantibus
 nonnihil Patrum sententiis inter alios duos Pul-
 chro ab suarum partium Cardinalibus nomina-
 tus extiterat, quem Rex quoniã id temporis plu-
 rimum poterat, si ita sedisset, solenniter nuncupa-
 ret. Philippus insperatæ dignationis lætitia gesti-
 ens, Reyterandum accersit, in suaq; manu papa-
 lia Comitia prolatis Epistolis Cardinalium, re-
 posita edocet. Cæterum postulata quædã sex ca-
 pitibus comprehensa recipi sibi priusq; res confi-
 ci posset, oportere. Gottho nihil minus q̄ que ia-
 ctabantur, uel sperans, uel cogitans, Illudiq; sibi

Sarra Co-
lumnus.

Benedictus
Papa xi.
Clemens
Papa v.

GESTA IMP.

existimans cunctari primū, ubi serio agere Principem comperit, actis in præsens gratis, capita se Regiæ petitionis prestiturum promittit. Data acceptaq; fide placita curatur. Raymundum Cardinales Gallici xii. summum ecclesiæ Romanæ sacerdotem in gratiam Regis consalutant. Italicos statim patres, ut idē facere uellent, epistolis nutu-
 ciisq; celerrimis adhortati. Gottho ut primū que ab Rege acta de se fuerant, Italis quoq; probari cognouit, Senatū statim Cardineum uniuersum, Regesq; Transalpinos aliquot conuenire Lugdunū iubet, ad peragēda inaugurandi solennia. Id edictum tametsi Prælati Aufoniæ nō perinde arrideret, Pontificiam aulam trans alpes concessuram gementibus, coiere tamen in ciuitatem designatam non infrequentes, ibi declaratus ex more maximus ecclesiæ Christianorum Episcopus, Quintiq; Clementis appellationem sortitus, mox Philippum censuris (nanc; id primū postulatorum caput extiterat) quibus innexū a Bonifacio diximus, exoluit, reliqua promissorū tempestiue se effecturū affirmans. Sed nec ea Philippus posthabenda ratus, Pictauos in conuentum accersito Clemente de cæteris desyderii sui partibus

HENRICI VII.

partibus referri iussit in mediū, Summa petitio
 erat de abolenda in perpetuum memoria Bonifa-
 cii. Neq; prætextu caruit flagitatio impudēs, arti-
 culis Quadraginta ingenio Causidicorum exco-
 gitatis, quibus Octauī mores, præter alia facino-
 ra de heretica impietate suggillabantur. Hic uero
 herere gestuareq; Clemens, quid nam cōsiliū in re
 tam inexplicabili caperet. Nanq; inde occurre-
 bat sacramēti interuentu firmata promissio, hinc
 innocentia Bonifacii, qui ut neq; forsan insons
 prorsus criminum haberetur, ita non ullum ex-
 tare de obiecto admisso indicium. Quin exem-
 plis, Decretis, Constitutiōibusq; declaratum ab
 unde reliquisse, quanto studio, quantaq; fide gu-
 bernacula culminis Apostolici pcurasset. Solli-
 cito inter has curas Quinto, opportune Nicola-
 us Cardinalis Pratenſis interuenit. Cui (parbi-
 ter omnium Arcanorū haberetur) nudatur or-
 dine omnia. Is ut erat ingenio ad subita etiā quæq;
 moderanda dexterrimo, primū confirmato Pon-
 tificis animo, scire se quid potissimum illi consilii
 profuturum speraret affirmat, Regias in primis
 spes ali dissimulante augeriq; placere, tum do-
 ceri cupidum Principem, quo magis rata fiant,

Nicolaus
 Cardinalis
 Pratenſis.

GESTA IMP.

quæ ad Bonifacii cineres attinent, uideri futurū
 consultius, si tanta res non nisi publici consilii Se
 natusconsulto firmetur. Quam sententiam ubi
 Gallus approbauerit, Sedem conuentui Viennā
 inter Allobroges deligat, aliamue ciuitatem quā
 piam, & liberam, & ad excedendum Regiis fini
 bus opportunā. Placuit Quinto Cardinalis sug
 gestio. Itaq; de uoluntate Philippi Viennam ma
 ximo Christianorum conuentu edicto, Octa
 uoq; de opposita impietate ex sententia Patrum
 absoluto, ipse ibi paucos commoratus dies, Aue
 nionem in Roberti Regis prouinciam sese con
 tulit, Nunc tandem ad Henricum nostrum desce
 dit oratio. Anno a Christo M. CCC. VIII.
 Rege Romanorum Alberto per insidias nepo
 tis occiso, nūciatum est Principes; quorū legen
 di Cæsaris ius est, de sufficiendo Imperatore pa
 rum cōuenturos. Philippus discordiam Germa
 norum ceptis suis optime conducturam existi
 mans, secretiorū modo consiliorū arbitros coi
 re iussos de noua dispositiōe interrogat. Venisse
 aliquādo tēpus suo q̄q; seculo exornandi Regni
 Gallici, sextum antea postulatorū caput, q̄ ad eū
 diem cōsulto nolisset Clemēti prodere, id uero
 nunc

Inidum re
 rum Henri
 ci Imp.

HENRICI VII.

nūc expromere statuisse, de Carolo fratre substituen-
 tuendo in Imperiū, deq; ea dignitate per Senatus
 cōsultū in perpetuum transponenda in Galliam
 Esse Clemētem iam pridem in potestate posseq;
 rem & iure & exemplo nixam, facile transigi. Cui
 enim fiat iniuria, si uacantis imperii permutetur
 conditio? Idem fecisse Pontifices olim alios. De
 niq; fatorum seriem cōuenire cum eiusmodi pro-
 posito, ut quemadmodū Principatus ille de Gre-
 cis quondam in Francos, sicut ei uidebatur, deq;
 ea gente ad Italos, ac postremum ad Theutones
 translatus crederetur, ita rursus ad Francorū po-
 sterioritē remigret. Mouit uniuersos Proceres re-
 latio Regia, laudatoq; nobilitandi Gallorū Re-
 gni desyderio de consilii sentētia decretū fit, ut &
 Philippus & Carolus primo quoq; tēpore ante
 etiam q̄ Germani irent in suffragiū, Clementem
 numeroſo comitatu adeant. Rumore quidem di-
 sperſo, quasi ad persequēdam Bonifacii crimina-
 tionem ueniant. Reuera autē ut prōtinus quam
 Auenionem inierint, Pontificem de sexta & ad
 id tempus ignota petitione cōmonefaciant. Eam
 occultationem nihil fuisse aliud, q̄ de Imperato-
 rio apice publice transponēdo in Celtas. Abdere

GESTA IMP.

ueroremp lacuisse eatenus, quam apud Bonifacium quoque tentauisset, ut ne uiuum Regnātemque Albertum affecisse uideretur iniuria. Nec repugnaturum Clementem quantumuis audaci flagitationi, uidelicet iam instructo exercitu uerius quam famulitio territum. Edicto per uniuersam ditionem dimisso, generosi clientes ad Regium iter apparatus conueniunt. Equitū sex millia fuisse traduntur. Enim uero sicuti recte institutis diuinus fauor arridet, ita improbe consulta iuxta Sexti Pythagorici sententiā, funestus insequitur exitus, Permanauit certe ad Pontificem quamuis latitantis conciliabuli astutia. Quare de uero accersito Pratenſe intimorum (ut diximus) omnium solio, ac iam ante exoso, Philippū ob insectationem Bonifacianæ memoriæ, quæ si tolleretur e medio, & acta quoque illius, in quibus Cardinalatus censebatur, quem Octauus illi contulerat, conuulsum iri uerebatur, nouam huiusmodi ambiguitatem aperit. Ille ad innatam sapientiam uersus, quā maximis itineribus, inquit, & antequam Gallicæ petitionis mentio in Senatu fiat, nunciandum in Germania censeo, de successore quam maxime mature surrogando. Quum Clemens quem

Pratenſe
Conciliū.

HENRICI VII.

quē igitur præcipuū credat, tantēq; successio-
 ni idoneum quesiuisset, Pratenſis eccleſiarum ne
 libertatis reſpectu an ſtudio Gibellinarum parti-
 um, an conſuetudinis in urbe quondā inſtitutæ
 memor, Henricū ait Luceburgiæ Comitem nul-
 li Germaniæ Principum cedere arbitror, ſiue re-
 ligionem, ſiue fidem, ſeu certe magnitudinē ani-
 mi ſpectaueris. Neq; dubiū, ſi eo Ceſſitudinis be-
 nignitate tua prouectus fuerit, nulla non re uel
 Pontificiis obtemperaturum iuſſis, uel immuni-
 tatem eccleſiæ propugnaturum ſane clanculum
 & diſſimulanter cuncta fieri oportet. Ne ſi publi-
 co Senatu in Patrumq; conſpectu cogitata retexe-
 ris. Qui Cardinales Philippo ſtudent, proditis
 ilico rebus, uota noſtra conturbent. Itaq; quas
 ipſe literas dabis in Alemanniam, puſilla modo
 formula placet obſignari, quaſi non ſcriptas de
 rebus grauiffimis. Ego leorſum prolixas de to-
 ta re alias exarabo. Iuuat aſſertionem Cardine-
 am Henrici quoq; integritatis gloria, quā ex re-
 bus fortiter probecq; geſtis fama iam pridem ex-
 orta ad Clementem quoq; pertulerat. Delatis ad
 Germanos Epistoſis, req; intellecta, Comitiorū
 ſolēnia maturantur. Valueretq; adeo Pontificiæ

GESTA IMP.

Henricus,
Regnum
Romanū
tribuit.

Cardinalisq; literæ (qui & illud adiecerat, nisi bonis consiliis, protinus obsecundarent, Cæsarei fastigii apicem, iure nean iniuria, relicto Rheno transiturum in Galliam) Sed & maxime spectata uirtus Henrici profuit, uti cunctorum suffragiis, ac ne uno quidem repugnante Romani regni sceptrâ florenti iuueni deferrentur. Authores habeo Luceburgi transacta fuisse comitia. Quod ascribendum putauim magis ne ignorauisse eam rem crederet, q̄ ut morem locumq; uetustum tam tumultuario plerim tēpore prætermissum, existimarē. Ille ut contra opinionē hominū per Celtas, perq; comitatum Pontificis renunciatus Rex fuit Pulchiellus, qui iam festinabat compellere Clemētem, illusum se animaduertens, domū irritus spei repetiit, nunquam postea bene de eo Pontifice sentiēs. Luceburgius, qui nihil minus q̄ Cæsarea gubernaculâ sibi credenda cogitauerat omnium primum gratias immortali Deo lectoribusq; agendas censuit. Mox ad ea quæ & tēpus & res & maleuolorū conatus ferebant conuersus, mittit in oram Narbonensem, qui a Clemēte postulēt, uti ratam sibi facere surrogationē pro more dignaretur. Principes legatiōis, Sabaudiaē

HENRICI VII.

audię Comes (nomen ut in plerisque sequentibus non traditur) & Guido Namurçeus Flandri Comititis frater, ambo ex propinquis Regiis, iia Clemente, totoque cętu Cardineo comiter humaneque habiti, Mense Aprili, probationem actorum in Germania causa cognita impetrarunt. Decretum uti e Cardinalibus Pratensis & Fliscus prima quaque occasione in Italiam proficisci maturarent, Gętibusque cis alpes habitantibus, Apostolica uice precipèrent, ne quid impedimenti morarumue quominus potestas nouo Regi petendę urbis foret, astruerent. Quin obediēter atque hospitaliter aduentum illius curarent excipere. Sunt qui legem adiectam fuisse probationi affirmēt, ut intra primum biennium ad motus Italiae cōpescendos Romam solita expeditione properaret. Simul ipse summos Imperatorii numinis fasces acciperet. Cum tres proxime antecedentes Principes eum honorē pretermisisse constaret. Sabaudo reuerso, uoluntateque Clementina perspecta, Conuentus Aquilgranum indicitur. Coiere anno insequente ad id consilium inter alios proceres Dux Brabantiae, Comes Flandriae, & Comes Raynaldus. Ibi peractis solennibus generoso uertici Regium Diadema

Comes
Sabaudiae
Guido
Namurçeus.

Cōuentus
apud Aqs
Granicass

GESTA IMP.

Corona
Henrici
prima.

Prodigiū.

Carolus
Rex Siciliae

Robertus
Rex Siciliae

Archiepiscopus Agrippinae more maiorum ad octauū Idus Ianuarii imposuit. Quē diē et constitutiones ecclesie celebrari ob memoriā Magorū iusserūt, & tū publica lætitia celebriorē reddidit. Anno a Christo genito M. CCC. IX. ad diem VI. Idus Maii, coelum ardere uisum, discurrente flamme uorticē e plaga Boreali in Meridiē. Quo typo aduentum Henrici portendi Italorum multū crediderunt. Interea Carolus Siciliae Rex secūsus, Gallicae originis cis fretum regnans, rebus humanis excessit. Plures huic filii, nempe maior natus Carolus, Martellus cognomine, & Robertus. Martellus uiuo etiam dum patre mortē, sed filio relicto obiit. Qua in specie, exq̄ facto ipso, larga disputandi materia Iureconsultis est nata. Nepos ne antecedere iure possit patrum in successione auita? Sed & responsis prudentū & pontificia pronuntiatione quadā Robertus annexus, compendium hereditatis obtinuit, paternaq̄ nece comperta, mox Auenionem properat. Ibi nullis nō modis Clemētis amicitia comparata adeo promouit, ut & rex utriusq̄ appellaretur Siciliae, & quicquid præterea alieni aeris patri, auocq̄ per belli quondam tempora ecclesia Romana crederat

HENRICI VII.

diderat, illi ferretur acceptum, Summa aureo-
rum sex milia superauisse putatur. Tantis bene-
ficiis Robertus se obnoxium sentiens, actis ad
tempus gratiis, operam curamq; Clementi om-
nem gratitudinis ostendendæ pensandæq; di-
gnationis detulit. Hic Quintus qui Luceburgū,
ut supra tetigimus, paulo ante Regem Romanū
declarauerat, siue suspectā habens Henrici potē-
tiam, siue cōtractæ amicitie Vasconico more per-
telus, Siculū Romandiolæ Comitē facit. Eamq;
Robertus prouintiam Giliberto Zantillio Vice
comiti demandauit. Quæ res perpulchram Gi-
bellinis Imperatorii iugi detrectandi potestatem
tribuit, uel tantula rebellandi occasione gestiēti-
bus, Luceburgius nihil eorum negligendum ra-
tus quæ ad amplitudinem Augusti principatus
pertinent, summa ope annisus est, ut q̄ celerrime
documentum aliquod præberet, quantus & q̄
propensus sibi esset animus, Pontificiæ dignita-
tis excolendæ. Dimisso edicto per prouintias, ut
quisquis nobilium Augustale beneficiū obtine-
ret, die constituto uellet adesse, solennemq; pro-
fectionē Romane mitræ capiendę causa pro cōdi-
tione, proq; cōsuetudine sua curaret exornandā,

Clementis
inconstan-
tia.

Romādio-
la.

Henricus
de urbe ad
eunda con-
sultat.

Ioannes
Henrici filius,
Henricus Lufanum.

Guelphi.

Florentini
aduersant
Henrico.

Florentia
Robertum
allicit.
Pisanorum
studium in
Henricum

Ipse uniuersa Germania Ioanni filio demandata, cum non adeo grandi comitatu iter ingressus, alpibusque propinquis, Lausani constitit, reliquam exercitus partem operiens. Eo mox Legationes ex Italia salutandi causa certatim occurrunt. At Guelphorum factio in Hetruria Cisalpinaque gentium, quam semper antehac Theutonice foelicitati aduersatam constat, in multo maximum metum incidit, & fama numerosi exercitus, & reliqua Italiae prouiore consensu, praecipue uero Florentini, inter spem metumque ancipites, hostiliter ne an deditione fortissimum Ducem exciperent. Praeualuit tamen sententia, ut potius, quam abiecta formidine agendum censentium. Itaque quo uel conturbaretur inauguratio, uel lentius certe succederet, conscripta per totam ciuitatem iuuentute, accitisque militibus aliis uoluntariis, praesidium haud contemnendum efficiunt. Ad hoc pecunia, frumentum, caeteraque res comparant, uel stipendio, uel obsidioni necessarias. Denique foedus cum Siculo Roberto ciuitatibusque Hetruscis ac Cisalpinis aliquot, faciunt. Pisanorum longe diuersa sententia, ut quo sese Gibellinarum partium, atque adeo Caesarei numinis quam maxime studiosos Henrico

HENRICI VII.

rico in ipso Italiae ingressu comprobarent, donū
 Regi aureorum milia quadraginta sum miserunt
 Eo ueluti uatico præditus (quippe cuius æra-
 rium, ut ueris agamus uirtute esset q̄ nummis in-
 structius) Septembris exitu mouit e Laufano, su-
 peratoq; monte perq̄ arduo, Senisiū, uocant ac-
 colæ, Taurinum est inuectus. Illinc decimo die Henricus
Taurinū.
 q̄ accesserat, Insubres ingreditur. Ibi quoq; ma-
 gno apparatu acceptus, Astensium dissidia haud Henricus
Astam.
 exilia summa cura composuit. Constat id tem-
 poris Regius comitatus equitum duobus mili-
 bus cum residuum perinde expectaretur. Man-
 sit itaq; apud Astam toto bimestri atq; ampli-
 us, & reliquam, ut diximus, copiarum partem
 operiens, & de ineunda Iusubriū ciuitate consul-
 tans. Gnidottus Turrītus sapientia atq; opibus Gnidottus
Turrītus.
 clarus, genti ea tēpestate præerat. Is audito in pri-
 mis aduentu, uereri cœpit, ne diuersæ factionis
 pars (Gibellini erant, uiolentia illius acti in exili-
 um) occasiōe Germani aduentātis in recuperāda
 dignitate uteretur. Itaq; præsidium ad urbis sug-
 tutelam comparat duorū milium atq; amplius.
 Ipsi fœdus atq; hospitium erat cū toto Guelpho-
 rum genere, per Italiam agentium. Sed & operā

GESTA IMP.

dabat quibuscunq; poterat artibus, ne mœni-
 bus reciperetur Henricus, Gibellinae scilicet facti
 onis patronum, ut paulo ante scripsimus, futurę
 metuens. Neq; tamen obtinere potuit, quin bo-
 na ciuitatis pars Regis amantior, simul Cardina-
 lis Fliscus, tum Legatus Apostolicus Clementi-
 naq; mandata conficere cupiens, Luceburgium
 ultro inuitarent. Rex Romanus dolentibus Gni-
 dotti oculis pridie Mediolanum Dominici nata-
 lis inuehitur, dieq; sequēte octauo Antistes eius
 diceceseos in Ambrosii beatissimi delubro my-
 steriis uacantis Henrici uerticem secunda corona
 redimiuit. Augustę quoq; quam una secum ad-
 uexerat, idem honor habitus. Affuere solēnibus
 omnium fere Italiae ciuitatum Legati Gibellina-
 rum modo partium. Ita ut Fluentini dumtaxat
 Oratores desyderarentur. Insubrium quoq; in-
 terim discordiam quanta fieri potuit cura seda-
 uit. Adeo ut & Maphæum uicecomitem cum so-
 dalibus, & ciuitatis Archiflaminem, cæterosq;
 proscriptos reductaret in urbem. Eo tum quoq;
 Legati frequentes ciuitatum Italiae gratulatū acce-
 dunt. Ita ut tota passim Ausonia, Bononiam ex-
 cipio, et Paduā, Vicarii Augustales dimitterent,
 accipe

HENRICI VII.

accipereturque Comites. Inter hæc Gnidottus exo-
 lus foelicitatem Maphæi, quibuscunque rationibus
 poterat, uindicare priscam fortunam molitur. Ac
 ni sapientia uicecomitis infauit ceptis fuisset oc-
 cursum, nancque rem omnem ordine primoribus
 Regiæ aulæ exposuit, maximus in ciuitate tumul-
 tus extitisset, non partibus modo noxius, sed &
 formidolosus Principi, qui iam securior, bonam
 exercitus partem per finitima loca neglectim dis-
 perferat. Sunt qui dicant Maphæum quo certius
 animam Turriti pernosceret, simulauisse societatem
 partium, accusauisseque multis modis supercilium
 Cæsarum, quod id genus Reipub. Principatum
 nomine, seruitute re ipsa præferret. Satius esse
 æquabilem libertatem omnibus uiribus propu-
 gnare, quam ingenuos ac fortes animos Germanico
 iugo supponere. Reciperet modo animum, sed
 in priscam præfecturam ipse reponeret. Nec de-
 tractaturum populum ne nunc quoque guberna-
 cula quondam sibi cognita. His atque eiusmodi
 dictis peruictum Gnidottum cuncta simpliciter
 credidisse, promissisque Maphæo, & Vafro ad-
 uersario & restituto in gratiam, quem impense
 cauendum esse ueteri docemur adagio, Illud, Gni-

Maphæi
astutia.

Adagium

F

GESTA IMP:

Gnidotto
profugit.

Cremona,
rebellat
Henrico.

Brixia re-
rebellis
Henrico.

Cremonæ
obsidio
Episcopus.
Geneuren

Patauini
rebelles.
Vicētia ex
Patauinis
cāpta.

Dotto prodito fabulā oēm denarrauisse Septimo;
Nec defuisse impiæ criminationi fidē. Ita ut die
dicta Turritocq; adesse iusso cognitio pararetur.
Sed is iudicio cōsiliorū intellectu, furtim ad Guel-
phos transiit. Iisdem diebus Cremona, Gnidotti
exactione comperta, simul Florentinorum ad-
ducta instinctu, rebellis Henrico efficitur, sed &
qui Brixianorum Gibellini erant successibus Im-
peratoris auditis, Guelphos urbe exegerunt. Idē
Parmæ factū, quibus rebus Cæsar cognitis, mit-
tit qui eas quoq; rixas consopirent, exulibus re-
ductis in patriam. Sed breui post tempore Guel-
phica pars Felsineorum Florentinorumq; confi-
sa præsidio Brixia Gibellinos inuicem depulit,
ex professoq; hostis Imperatori efficitur. Anno
a Christo genito M. CCC. XI. Mense Aprili.
Imperator Henricus obfessa iamdiu Cremona,
Geneurensem Episcopum, cognatione sibi de-
iunctum, cum Turmis ad Patauinos coercēdos
mittit, quos a Bononiensibus stetisse diximus.
Ab eo Vicentia, quæ Paduani iuris erat, bello ca-
pitur. Præsidium in arce consistens, fuga dila-
psum. Ea uictoria ipsos quoq; Patauinos metu
usq; adeo perculit, ut suppliciter sese fidei in pri-
mis

HENRICI VII.

mis tradiderint, aureorum milia centum ob con-
 tumaciam pendere, Cesareumq; Præfectum reci-
 pere iussi. Idem Antistes profectus Venetias, tri-
 butum pro uetere consuetudine postulauit. Ap-
 pulso honor ingens habitus, adnumerataq; in
 Thiarā Romanam, talenta Veneta mille. Eadē
 in ciuitate ipsum insigne confectum, solido ex au-
 ro coronā, uariis, maximiq; precii gemmis ad-
 ornantibus, Sellam quoq; argenteam, auroq; cir-
 cumlitam, frabricatam ibi tradunt. Interea seden-
 te ad Cremonam Henrico, obsessi, quia parum
 muniti erant ad obsidionem ferendam simul Ar-
 chiepiscopi Rauennatis interuentu sese sub con-
 ditione Tributi pendendi ultro dederunt. Ei-
 dem mandatum Antistiti muros ciuitatis, castel-
 laq; demoliri, Cæsar Cremonensi bello perfecto,
 ad Brixiam quoq; circumsidendam festinat. Nō
 alias pari instructus exercitu, qui parcissime nu-
 merant equestrium Germanorum ualidæ arma-
 turæ sex milia fuisse tradūt. Nanq; ut rumor per
 Transalpinas quasq; prouintias de Mediolano,
 ceterisq; ciuitatibus subiugatis increbuit, uix dici
 potest, quāta & q̄ fida multitudo militū certatim
 adflueret, pars emerendi stipendii studio, ceteri

Pataulum
deditum.

Tributum
Venetis
imperatū.

Thiara &
Solidū Regi
confectū.

Cremona
in deditio-
nē accepta

Brixie ob-
sidio.

GESTA IMP.

Henrici im
prudentia

amore iuncti Regis adducti. Pro certo creditur
Henricū, si in primis abstinisset, relictaq; Brīxia
processisset in Hetruriam, non Tuscos modo,
qui recentis defectionis sibi consciū, iram iustissi-
mi uindictis formidabant, sed & quantam aperi-
re nō interest, partem Italiæ sub iugum missurū.
Quippe qui parum prouisi essent cōtra obsidiū,
quorumq; nutarent iam animi iustitia, clemen-
tiæq; noui Regis impulsī. Sed is dum Cisalpinæ
pertinacius imminet, maiorum rerum occasio-
nem pretermisit. Adeo uincere maximos Duces
promptius scire compertum est, q̄ uti victoria.
Quippe uirtus attenuata periculis, nullam non
in partem de prouidendo circumspectat, eadem
rebus sublata secundis, securaq; sui, quæ futura
sunt negligit. Eodem anno ciuitates Hetruscæ
Guelpharum partiū Florentia, Bononia, Senæ,
Luca, Pistorium fœdus inter se aduersum Hen-
ricum sanciunt. Florentini præsiū equitum Hi-
spani generis CCCC, quos a Roberto accepe-
rant misere Bononiam, itidemq; Senam & Lu-
cam, si forte ea regione Germanus statuisset ince-
dere. Sed & quicquid Gibellinorum in ciuitati-
bus Guelphis uersabatur, exactum. Sub hæc per-
stante

Florentia:
Bononia.
Senæ.
Luca.
Pistorium
hostes fue-
runt.

HENRICI VII.

stante Cæsare in obsidēda Brixia, uariæ utrinq̄
 clades acceptæ, inter cæteros autem Proceres, &
 frater Regis & equitum Magister Vualramus,
 magnæ indolis, ictu sagittæ percussus, interiit.
 Corpus apud diuum Barnabam conditur, quod
 templum nondū ciuitate clausum fuisse, Iacobus
 Philosophus in supplemento author est, eo infor
 tunio, sublatos pauloante Cæsarianorū animos
 resedisse ob eximii iuuenis necem Brixiani credē
 tes, frequentius iā incautiussq̄ excursare ceperūt.
 Etenim die quodam licentius euagantes, inter
 cepti, fusi, fugatiq̄ sunt. Cælorum numerus CC.
 Capti ex ciuitatis primoribus XL. inter quos
 Galeaceus, cognomēto Brusatus, obsessorū Tri
 bunus. Is quia fidē Regi nō multo ante datam in
 fregerat, quadrigarū uiolentiā diuersam in par
 tem miserum distrahentium corpus perfidię pœ
 nas exoluit. Cæteri captiuorum securi percussi.
 Nihilo magis proficiente ad euincendam contu
 matiā exemplo seueri supplicii, quin hostes cœ
 lesti quoq̄ fauore adiuti uidebantur. Strue cada
 uerum odoreq̄ diuturni exercitus incubantis,
 corrupto aere, ita ut plurimi Theutonum uarios
 in morbos inciderent, cogerenturq̄ aut miseri

Vualramus
 Henrici fra
 ter occum
 bit.

Galeaceus
 Brusatus.

Morbus
 in Castris
 Henrici.

GESTA IMP.

Gnido Namurcæus
occumbit.

Brixia in
deditionē
accipitur.

Ordinatio
Cisalpinæ
Galliæ.

e uita excedere, aut inglorii, neq; id citra discrimen, repetere patriã. Procerū ea extinctorū tabe præcipuus Gnido Namurcæus, cuius supra me minimus, Flandrorum quondam Tribunus in Curtracensi prælio, atq; ob id rerum gestarum claritate spectatus. Quam ob luem magna purpuratorum pars Henricum de soluenda obsidione sollicitat. Illo magis intolerabilem ac minime perseveraturam necessitatem hostium, q̄ laborē exercitus obseruante. Quare decedere non nisi compos uoti statuit. Quibus rebus intellectis, obsessi effecti supplices, Cardinalis quoq; Flisci auxilio ueniam cōsequuti, ad diem XVI. Kalendarum Octobriū fidei Principis sese dederūt. Rex ciuitate potitus, murisq; protinus ac turribus demoliri iussis, tributum aureorum XX. milium, præterea obsides centum, quos ex omni ciuium multitudine selegisset, belli iure imperat. Magno stetit ea uictoria, nempe uix quarta exercitus parte superstitē. Cremonam hinc ut rediit, incepit consultare de componendis rebus in posterū. Placuit ordinata Longobardia, præsidibusq; per ciuitates impositis, Lygures petere. Mediolanū, ut diximus, procurāte Maphæo, Veronam

HENRICI VII

Veronā comite Scalari, Parmam Giliberto Cor
 regio, Pascarino Bonoposo Mantuam. Quæ res Veronā
Parma,
Mantua,
 parum salutaris postea ciuibus extitit. Quos præ
 fectos legum seruandarum causa in præsens præ Longo
bardia per
nicies,
 posuerat, superbe, auareq; postmodum imperā
 tibus. At illis & in primis occupatio, & aureo
 lorum copia, ut in perpetuum confirmarentur,
 quæ temporis causa concessa fuerant, effecerūt.
 Guelphorum ciuitates ubi aduentare Henricū
 accipiunt, obsideri iussis itineribus Ligurum,
 remorari transitū illius conabantur. Iisdem die
 bus Clemēs de repetenda urbe Romana ab Hen
 rico compellatus per literas, ipse consilio Ecclē
 się generali distentus, Pratenſi Cardinali peten
 dæ Italię inaugurandiq; Regis singulari manda
 to negotium impartitur. Cæsar ad diem XI. Ca
 lendarum Octobrium maximo apparatu Ge
 nuam est inuectus. Principem Dominumq; so
 lenni more appellantis, mox componendæ Opicinus
Spinula.
 discordiæ ratio habita. Itaq; Opicino Spinulæ
 sociisq; iam pridem exulantibus confecta restitu
 tio. Quæ res ingentem illi dilectionē ciuium pe
 pererunt. Ipsi milia aureorum dono data centū,
 Regiæ uero coniugi XX. Ea quum inſequentē

GESTA IMP.

Augustæ
mors.

Henricus
Pisas uenit

Enumera-
tio Proce-
rum,

menſe grauiſſe egrotare cœpiſſet res hūmānas re-
liquit. Elata tumulataq; ſolennem inter pompā
apud beatiffimi Franciſci Cenobium, pudicitie
ſingularis religioniſq; ſpectate ſcēmina. Anno a
Chriſto genito M. CCC. XII. ad diem quartū
Calēdarum Martii, Genua profectus Henricus
claffe Triremium XXX, Piſas aduehitur. Quæ
ciuitas nullo non genere apparatus eo uel exqui-
ſitiſſimo Regem accepit, Dominum quoq; inter
publicas acclamationes conſalutans. Cenſebatur
tamē in primis exercitus mille quingentis tranſ-
alpinis equitibus, præcipui Germanicorum Pro-
cerum, Archiepiſcopus Treuironū Baldelinus,
cuius ſupra meminimus, Epicoptis Eburonū,
frater Barri Comitis, e propinquis Regiis, Dux
Bauarus, Comes Subaudus, uterq; e propinquis
Regiis, Comes Foreſti, Guido Viennenſis Del-
phini frater, Henricus Flandrorum Comitis, fra-
ter itidem e propinquis Regiis, Robertus ipſius
Flandrorum Comitis filius. Comes Viennæ,
Præfectus prætorio, quē noſtri Aulæ magiſtrū
appellant, uir maximi in re militari nominis. Eo-
dem anno Menſe Aprili, Robertus Siculus, cu-
ius ſupra mentio eſt habita, de Romano Henrici
itinere

HENRICI VII.

itinere certior factus, cum nulla aliunde laceffen
 di Regis extaret occasio. Simul ita facere, ab Vrli Vrli
 na factione iussus, Ioannem fratrem mittit, ad ur
 bem cum equitum sexcentorum præsidio. Lite
 ris subinde scriptis ad ciuitates Hebrurix, Guel
 pharum partium de summittendis opportune
 Romam auxiliis. Ricardo Lunensi Comiti, quē Insidię Hen
 Robertus Tuscis imposuerat, datum negotium rico Romę
 Latii mature ineundi, idq; cum Phalange pedi parantur.
 tum duorum milium sexcentorū. Ii ad diem xvi.
 Calendarū Iuuii Romam peruecti, Vrli nos con
 ueniunt, moxq; de sententia consilii Capitolum
 Hadriani molem ac Vaticanum armatis in sede
 runt. Petro Sabaudo Senatore urbis cōiecto in
 uincula. Columniis aliisque Cæsarianarum partiū
 Lateranum, Mariam maiorem, amphitheatrū, Henrici p̄
 Rotundam, sanctamq; Sabinam occupantibus. sidia in Vr
 Inter hæc Pisis Henricus Equitibus bis mille, & be.
 hoc amplius constipatus, recta per Tuscos Ro
 mam contendit, Viterbium absq; negotio capit,
 ibiq; dies aliquot constitit, occasionem inuaden
 di Vaticani expectās. Postq; tempus idoneum
 uisum est perrumpendis insidiis, Viterbio pro
 mouet, occurrentesq; Vrli nos, leuibus præliis
 Viterbii
 capitur.

G

GESTA IMP.

Henricus
urbem Ro
mā ingre
ditur.

Episcopus
Leodiorū
occumbit.

uertit in fugam. Simul popularibus in ciuitate
rem strenue gerentibus, ante diem Calendarum
Iunii Urbem uisenda pompa introiit, protinus
de expugnandis Roberti Clientiū reliquiis con
sultat. Itaq; missis, qui singula factionis præsidia
deturbarēt, pro certo creditur quicquid ibi Apu
lorū Ibericorumq; fuerat, depulsurum, nisi præ
lio quodam sexto & uigesimo Maii die cōmisso,
quum alii Ducum quidam, tum Leodiorum oc
cubisset Episcopus. Hunc em̄ per fractis (is erat
ardor hominis) uiarum custodiis, in Castellum
Angelicum properantem, Robertini Florali ex
area per obliquum progressi circumueniunt, fu
gant, funduntq;. Cæsarianorū qui capti occisue
fuerant, numerus milium duorum traditur. Ebu
ronum, quē iam dicebamus Antistitem, in equū
ab Victore raptum, uehementq; inermem Hi
spanus quispiam conspicatus, cuius paulo ante
fratrem Alemani confecerant, cum non aliam fra
ternæ necis ultionem euenturam speraret, leta
li percussum uulnere, ut paucis post diebus mo
reretur, effecit. Eius interitu Principis, qui & uir
tute & authoritate eminisset in Regia longe ma
ximus pavor Cæsarianos inuasit. Robertinis ecō
trario

HENRICI VII.

trario lætitiã tristi casu afferente. Porro Luceburgius ne tempus om̃e, urbanis rixis attereret, statuit absolueres, quarum causa potissimum urbem petiuerat. Itaq; de sententia Cardinalium Conuentu in Lateranum ad diem Sextilium Calendarum indicto, Ostien. q; Flisco, & Arnoldo Cæsareas infulas sacrato capiti imponentibus, quod fœlix faustumq; sit, prægrandi apparatu, singulariq; spectantiũ gaudio, Augusti nomen, Apicemq; fastigii Imperialis accepit. Peracta inauguratione, Bauarus cum parte Procerũ perfunctũ se officio comitandi existimans, assumpto comœatu in Germaniam abiit. Ipse Tybur paucis post diebus concedens, multa ibi ueneratione incolarum exceptus, Pisas repetit. Guelphicæ ciuitates Hetrurię, ubi que Romæ acta fuerãt, deq; Principe decedente, intelligũt, iter illius rursum includere nitebãtur. Ac ueriti, ne parum instructi, copioso agmini minus resistere ualeant. Socios in urbe degentes, per literas commonefaciunt, ut & nouum amplecterentur consiliũ, et properare mox in Tuscos maturarent. Interim Cæsar Gallia repetita, per agrum Perusinum exercitu infesto progredit, cunctaq; ferro atq; igne

Tertia Henrici Corõa

Henricus Tybur.

Perusinus ager uastat

GESTA IMP.

detraſtat. Caſtillionē ui capit, Cortonę, Arētięq;
 reuerenter occurſum uenienti, portęq; apertę
 inde crebris cum Guelphica gente præliis foelici-
 ter geſtis, uariisq; Florentinorum Caſtellis euer-
 ſis, agrisq; uaſtatis, inopia pabuli proficiſci com-
 pellitur. Ad eum Bonatiano in predio (id loco
 uocabulum) agentem, Legati ab Rege Sicilię Fri-
 derico mari deportati, donum aureorum milia
 XX. adferunt, foedus, amicitiamq; petentes.
 Poſtulatſ eorum aſſenſum. Poſtq; Cęſar Piſas
 acceſſit, legibusq; coercere hoſtes aggreſſus, q̄s
 bello p̄ſecutus fuerat, & aſperrima edicta in Tu-
 ſcos Roberti partium promulgauit, & ſuos inui-
 cem clientes pulchris beneficiis deuinctiores ef-
 fecit. Quippe Spinulę, cuius ſupra mentio eſt ha-
 bita, Marchioniq; Montis errati cum alia digna-
 tionum genera, tum ius monetę cudēdę tribuit,
 tum de Roberto caſtigando tractatum. Cauſa co-
 gnita, deq; conſilii ſententia, ob læſam Maięſtatē
 Romani Imperii paterno illum Regno, provin-
 tialiq; comitatu excidiſſe pronuncians. Quę de-
 creta poſtmodū deſuncto Henrico Pont. Maxi-
 mus Ioannes XXII. pro poteſtate reſcudit. Eſtq;
 ea res in publica monumenta redacta. Sub idem
 tempus

HENRICI VII:

tempus Henricus Flander magister equitum Cæsaris Pisanum agrum cum turmis circumuagari cœpit, arcemq; fortissimam Petram sanctam, Florentinis & Lucensibus suspectantibus expugnauit. Imperator nihil actū ratus uerbosis sententiis, nisi facta consequerentur, ad hoc Hetrusco bello finem cōmodissime posse imponi si Ducem caputq; damnandæ audaciæ contudisset, traicere in Campaniam ad ipsum Robertum armis perdomandum statuit. Icto, ut ante diximus, cum Friderico foedere, missisq; in Germaniā qui supplementum legionum conscriberent, placuit uti die constituta expeditā classē in Ligustico sinu explicaret. Numerus Cæsariani exercitus ad armatorum quatuor milia traditur. Accessit eo & Genuensium classis, triremium Septuaginta. A Friderico quoq; Arragone triemibus quinquaginta submissis. Pisis Cæsar Nōnis Augusti decessit. Quo die Fridericū quoq; Melsana Rhegium traiecisse postea compertum est. Eamq; ciuitatem expugnauisse cum oppidis aliquot aliis. Henricus iter per Hethruriam faciens, ubi ad montem apertum accessit (id nomen loco tribuere accolæ) ægrotare manifesto

G E S T A I M P .

incipit. Tametsi iã in dea relictis Pisis initia mor-
 bi irrepentis animaduverterat. Sed ipse qua erat
 integritate, animicq; magnitudine, ne die dicta te-
 mere abfuisse crederetur, fidei quam ualeitudinis
 rationem habere maluit, inter medicamenta au-
 tem balneæ maceratang indicata fuere. Itaq; eo lo-
 ci profectus, procuratoq; de medicorum senten-
 tia corpore, sese Bonoconuentũ cõtulit. Ibi mox
 ingrauescẽte malo, excelsit e uita ad diem IX. Ca-
 lendarum Septembriũ, diuo Apostolo Bartho-
 lomæo celebrem. Anno, quam imperium acce-
 ptasset quinto, mense octauo, defuncto Cæsare,
 id quod fieri in funere magnorum Ducum asso-
 let, luctus incredibilis omnem comitatum percu-
 lit. Itaq; familiares defecti Principe, pars Teutho-
 nicos lares repetiit, cæteri Regium corpus pro-
 tinus Pisas. ut uiuus iusserat, singulari fide ciuita-
 tis adductus deportarunt, ibi quoq; nõ a sociis
 modo, sed ab oppidanis quoq; maiorem in mo-
 dum defletus, solenni atq; exquisitissima pompa
 effertur. Vitam instantissimi Principis, qua acce-
 peramus, ut puto traditione narrauimus, quem
 non Italia modo, nullis neq; aduersis frangi po-
 tuisse, neq; secundis efferrı manifesto cognoue-
 rat,

Henricus
 Pisis sepeli-
 tur.

HENRICI VII.

rat, sed & Barbaros lætitia inuicti Ducis extincti
 obtinuit. Qui in uiuo nihil profus rerū nouarū
 tentare ausi, defuncto cūcta per Italiam, ut postea
 constitit, miscuerūt. Neq; Pisanis, ceterisq; opti
 matibus dubium erat, nisi maturatus fuisset inte
 ritus, regnum Roberto bello ablaturum, qui
 pe cui perexiles essent ad propugnandum copie.
 ita ut ne signa quidē crederetur collaturus, quin
 cognito mox Imperatoris aduētū, nauigio auola
 turū Narbonam. Quod si Campanie obtinendę
 facultatē Dii tribuissent, infinitū esse quantū ille
 rex, & opportunitate com meatuū, & innata uir
 tute moliri efficereq; potuerit. Fridericus, cui fœ
 dus cum Imperatore percussum, paulo supra tra
 didimus, medio agens alto, ut excessisse Cæsarem
 e rebus humanis accipit, ingenti uidelicet mole
 stia animi cōsternatur. Eratq; ea constantia, Hen
 ricisq; amore, ut quoniā coram uidere uictum ne
 quiuerat, extinctum saltē cōtemplari exoptaret.
 Itaq; Pisas non ob aliam rem nauigans, prolatū
 corpus Regium inter uberes lachrymas cōuene
 ratus, recondi difficile passus est, constantissimi
 Ducis amicitiam immature sibi deplorās, adem
 ptam, Sed & Pisanus populus Henrici imitatus

Præcipua
 uirtus Hen
 ricis omniū
 scriptorū
 attestatiōe
 notata, ut
 nec aduer
 sis frange
 retur, nec
 secūdis ef
 ferretur.

Friderici
 probitas.

GESTA IMP.

iudicium, quem ille sotiū sibi delegerat, hic Prin-
 cipem sortiri decreuit, ultro ei ciuitatis delato im-
 perio. Ceterum Fridericus satius existimans par-
 ta defendere, cū nouis implicari, simul aliam sibi
 esse rationem, quā Luceburgio fuerat, tuendi pa-
 trimonii successionem auitam aduenticiæ ciui-
 tatis procurationi actis gratiis duxit preferendā.
 Pari cautela Sabaudus Henricusq; , quorū ante
 meminimus usi, delatas sibi quoq; ciuitatis ha-
 benas modeste recusarunt. Ita ut tam pertinaci re-
 pugnatione Principū, Pisanos suspicio metusq;
 haud exilis inceseret. Veteranorū Cæsaris pars
 multo maxima Germaniam repetiit. Reliqui uo-
 luntarii nomina Pisano præsidio tribuerunt.
 Summa eius Reipub. in subsidium maiorū Prin-
 cipum, ad Vgutionem Faiolam delata est, Is &
 Imperatoris ante nomine præfuerat Gentē, &
 magnas postmodū res pro partibus Gibellinorū
 patrauit. Florētini nō Imperatoris modo priusq;
 obiret, exulumq; formidine, sed & seditione in-
 terna pullulāte coacti imperium ciuitatis Rober-
 to publice detulerunt. Ac ne libertati uetustē no-
 ua immutatio noxia forte fieret, legem adiiciunt,
 ut ne supra quinquennium potestas concessa te-
 neretur

Vgutio
 Faiola.

Florentini
 Roberto se
 subiciunt.

neretur. Idē fere reliquę ciuitates Hetrurię Guelphę fecerunt, ita ut euidenter appareret, eo iam necessitatum Henrici perseuerantia redactos aduersarios, uti intra paucissimos dies sub iugum mitti potuerint. Atqui iam olim uariis experimentis cognitum est, quum aliis in rebus humanis, tum in bello primas obtinere partes fortunę ludibrium, ita Magnus Alexander tentato uerius orbe terrarū quā domito, sed cui iam rerum uniuersitas propter foelicitatē cœptorū destinaret, in ipsis iuuentę primordiis excessit e medio. Sic Hannibal Cannensi uictoria nobilitatior, quā prudentior, occasione capiendę urbis prætermisit. Scipiones in Hispania duo, mediis rebus, mediisque annis res humanas reliquere. Patrū quoque nostrorū ætate Amorthes capto Byzantio, Hydrunteque direpto, omnem sibi iam despondens Italiam, intercipit. Nuper uero Britannię Regē Henricū captis duabus ualidissimis ciuitatibus Gallię, perterritisque ac consternatis absque dubitatione hostibus, sapientiā nō uita destituit. Qui aut cecus fuisse dictus est, aut certe si tantā opportunitatē prouidebat, neque tamen fortunę suę obsequēbat, excors. Hos ut dixi, casus inter fortuita

Alexāder
Magnus.

Hannibal.

Scipiones

Mahumetes.

Henricus
Rex Britā
norum.

Opinio de
morte Hen-
rici.

GESTA IMP. HENRICI VII.
reponerat antiquitas. Nos ad Deum Optimum
Maximum publico consensu deferimus, e cuius
æquissimo arbitrio quicquid rerum humanarum
uel sit, uel dicitur, sumit originem. Varia de ge-
nere mortis opinio. Nonnulli uenenum malum
niueo libello inditum asserunt. Quod per ineffa-
bilia mysteria commutatum, quotannis morituris
libamus. Monachos Prædicatorii ordinis, qui-
bus ille ministris utebatur in sacrificiis, horren-
di facinoris extitisse auctores, eamque re Beneuen-
tus Imolensis seculi eius in literas retulit. Fuisse ta-
mē postea ex ea familia, Cartusienis in Fasciculo
tradit, qui re delata ad Pontificem Maximum, de-
cretum causa cognita impetrarint, quo innocens
eius ueneficii ordo uniuersus pronunciatus fue-
rit. Dominicani qui Luceburgi agunt, hoc ampli-
us Coenobii sui auctorem non alium citant quam
Henricum. Neque ergo fieri potuisse, uti tantum
scelus in tam bene meritum perpetratum extiterit.
Nobis potius in medio relinquere placet dispu-
tationem funestam, quam de infandæ audaciæ fama
certam proferre sententiam.

FINIS.

P. CALLIMA=

CHI EXPERIENTIS

Attila.

Otthos, siue agri inopia domi la
borantes, siue benigniorē celo
terraꝝ patriā quærētes, Berith
Duce, ingenti multitudine ori
ginum suarū Insulis auctos, ex
cepit prius id littus Germani Oceani, cui hodie
quoꝝ nomen Gotthiscantia. Qua regione etiā
postea improbata, sub Filmiro Quinto a Berith
rege, pulsīs indigenis Vlmerigorꝝ terras occupa
uere. Deinde uiribus animisꝝ adauctis, ceteras
pene omneis terrarū orbis partes uaria bellorū
fortuna euentuꝝ peruagati, cū interim alii atꝝ
alii iugi successione apud eos regnarēt, tandē uer
si in Pontum, inter Bicem paludem, & Boristhe
nis hostia sedem quū cepissent, ad suorū Ducum
nomina, suum accommodātes, qui propinquo
ra flumini tenuere, Vissogotthos, cæteri Ostro
gotthos se appellauere. Vnius tamen eiusdemꝝ
Regis nutum omnes intuentes, inde subiectis si
bi Vandalis, Marcomannis. Quadorumꝝ no

mine uniuerso, circumtulere arma ad Septentri-
 onem, quo tempore imperii eorum summa era-
 penes Emenricum Amalum, quem plæricq; lau-
 dibus Alexandri Magni adæquandum putant,
 gloria rerum gestarum, domitis, subactisq; du-
 ctu auspiciisq; ipsius Herculis Roxolanis, Vene-
 tis, Helstorumq; populis, cum nationibus cæte-
 ris, usq; ad glaciale Oceanum. Eam gerendo-
 rum bellorum audaciam ac felicitatē, sic undiq;
 a Gotthis, ingenti nominis sui terrore circuma-
 ctam, florentibus tum maxime Emenrici rebus
 prouocatam, post multa certamina uicissim ad-
 uerso prosperoq; euentu commissa, submouere
 procula Bice Ponticq; littoribus, tenuereq; aliq;
 diu sub imperio Hunni, de quibus, tradita ab
 authoribus summatim repetam, quo, uitæ, mo-
 ribusq; & bellis Attilæ ipsorum quarti a transitu
 in Europam Regis explicandis, si qua humanæ
 uirtutis modum in eo uiro supergressa uidebun-
 tur, relato ad Deos originis argumēto, fidem ac-
 cipiant. Scribunt plæricq;, Filmirum Gotthorū
 Regem, sed rerum antiquarum peritiores me-
 moriæ proditum reliquere, Idantirsum exercitu
 lustrato nonnullas scæminas, Alirumnas Scythę
 uocant

EXPERIEN. ATTILA.

trocant, ultra communem aliarum speciem cor-
 pore atq; indole augustas, Scythiarum castris ex-
 cluisse. Batq; subinde in solitudine trans Meoti-
 dem in Asia agitantes, a Faunis & Satyris cōpres-
 sas, Hunos genuisse, quorum mox soboles tan-
 ta foecūditate propagata, ut credi par foret, Deo-
 rum quoq; cuiuspiam ad id operā accessisse. Sic
 geniti, sic propagati, nullius usquam diuinæ aut
 humanæ rei commertio, cum alio quopiam gene-
 re hominū habito, diu natalia loca, ab omnibus,
 lingua, uictu, habitu, moribus discrepantes, in-
 coluere, sine ullis ædificiis, sub diuo passim, &
 tantum ferarum pellibus, aduersus cœli terræq;
 rigorem & tempestates circumtecti magis, quā
 amicti, sine ulla inter se cultus iactatione, capi-
 tum tegumēta galericuli incurui informesq;, ac
 multo informiores ex libro calcei, sub hoedinis
 pellibus crurum inuolucrum. Sed nec ullo colē-
 di agri serendarum uel frugum, usu cognito, ue-
 natum, palustriumq; arundinum radices (quas
 regio prædulces fert) pro cibo habuere. Et eum
 quidem neq; coctum, neq; saporibus incitamen-
 ti sue gulæ adulteratū, sed aut in Sole, aut sub alis
 calefactum. Non religio apud eos numinis uel

P. CALLIMACHI

lius, uel metus, uel reuerentia, corpora hirsuta,
 facies terribilis ac minax desequiētibus in filios pa-
 rentibus, ipso natali die, marium scilicet omniū
 genas candenti ferro insecando, & ante primam
 alimoniam uulnerum patientiam incutiendo,
 Ex quo, sine formæ uenustate fere imberbes sem-
 per, cicatricosa & sulcata cute, tempestiuam pilo-
 rum gratiam non admittente. Cæterum, ad ro-
 bur, ualitudinemq̃, cum agilitate admiranda,
 tanta sitis, inedia, frigoris, cæterarumq̃ huma-
 narum necessitatum tolerantia, ut uel exinde di-
 uini in eis seminis origo argueretur, Argenti aut
 auri, nec usus, nec possessio uilium ac promiscuo-
 rum commertia permutatione exercentibus, di-
 uitia solę & gratia in armentis, maxime equorū,
 quibus insidere iam tū a pueritia honesta, medita-
 tione assuescētes, facile postea natiōes ceteras obe-
 ndis equestri disciplina preliis superarūt, iracū-
 dum, sed per se deserens, nouarū rerū studiosum
 ac prede immodice cupidū, paulatim deinde, aut
 domi excogitata, aut peregre accepta lanificii rati-
 o, paulo humaniori habitu sese excoluere. Reli-
 gio quoq̃ incessit animos, suscepta Iouis, Vene-
 ris, Mercurii, sed in primis Martis ueneratione,
 quorum

EXPERIEN. ATTILA.

quorum Deorū a Scythis mysteria cum accepissent, etiā Scythicis nominibus appellabant. Sed & præde studio grassantes in gētes alias, ut quæcūq; proximior erat, & minus ualida, a saxis fustibusq; uel duratis igne, uel cornibus exasperatis, quæ tela a principio illis fuere, ad notitiam prius armorum, deinde etiam ad usum peruenere, arcuūq; in primis in quibus tantum studium exercenda iuuentute impendere, ut eos quoq; ipsos, a quibus sagittandi peritiam accepissent, breui antecelerent. Iam tamen frequentibus incursionibus rapinisq; gladiatorū, etiā ac loricarum ingentē numerum adepti, iuuentutis suæ maiore partem prope iustis armis, ad Scytharum speciem armauerant, cum Baudetes post Regiam stirpem primæ apud eos nobilitatis, uenandi studio certam insequens, sicante se fugientem, ut lassitudini mox cessura uideretur, nō prius abstinit, quā superata Mæotide, se, uelut in orbem alium elapsam uidit. Cum itaq; cerua, quam oculis pedibusq; subsecutus usq; ad paludis extrema progredientem, nusquā appareret, in campis undiq; lōge lateq; patētibus, uenerabunde speciēq; et situm locorū miratus simul adoratis Diis, in q̄rū tutela regio

foret, nec dubius secū, numinis alicuius ductu se
 illuc usq; peruenisse, retro ad suos, seruatis uesti-
 giis, cū gratulatione reuersus, omnia ut acta erāt,
 & quæ uidisset, exponit, quibus auditis, qui ad
 id locorū paludem imperuiam crediderant, ere-
 ctis in spem letioris fortunæ animis. Tum uero
 cupiditate intuenti ea, quæ a Bandete, contra, ac
 prius opinabantur audiebant, tumultuario con-
 sensu, Velambro Regi suo, prope necessitatem il-
 luc mouendi imposuere. Non prius tamen mo-
 ta sunt castra, quam qui exploratum missi, haud
 difficilimi laboris rem fore transitum retulerāt,
 tentateq; in euentum sortes, foelicem faustamq;
 migrationem portenderāt. Superata igit̃ Meoti-
 de, duce Bandete, positiscq; in Europa castris, pri-
 mum imperum uerttere in Sarmatas, paludis ex-
 trema sub hostium Tanais accolentes, quos im-
 prouisos, & nihil minus, quam bellum cogitan-
 tes adorti, facili negotio superauere, direptiscq;
 ipsorum curribus, & magna iumentorum præ-
 da abacta, captiuis subinde armis, quicquid mili-
 taris ætatis inerme inter suos adhuc supererat, ar-
 mauere. Creuit (ut fit) animus uictoribus, a re
 bene gesta, et multiplicata arma etiā fiduciam
 auge-

EXPERIEN. ATTILA.

atgebant. Itaq; per mediterranea in Daciam, Mi-
 siamq; declinantes, cum Gepidis atq; Alanis,
 pari ac cum Sarmatis scelicitate pugnaere. Ho-
 stibus non tam armis cedentibus, quam nouum
 trucemq; oppugnantium aspectum non substi-
 nentibus. Difficilior res cum Gotthis fuit, exer-
 citatis omnium fere gentium bellis, & uictoriaru
 numero et magnitudine, tum insignibus, tum su-
 pra, quam ut uinci se posse crederent elatis. Nam
 licet primus congressus Hunno ex sententia cessis-
 set, propter militarē seditionem apud Gotthos,
 ab Saro atq; Amnio inter primores gētis opibus
 atq; autoritate præpollentibus contra Emenri-
 cum Regem suum excitatam, in ultionem coniu-
 gum suarum, quas uelut ad dominatum uiros in-
 citarēt, paucis ante diebus iussu Regio, equi cau-
 dis suis alligatas, non minus foede, quam crudeli-
 ter in partes lacerauerant. Qua occasione seruata
 cum Rex non minus senio, quippe quod uigesi-
 mum supra Centesimum annum ageret, quā uul-
 nere quod eo in tumultu acceperat, confectus oc-
 cubisset, facile Hunni uictores euasere, pulsus
 Gotthis ad interiora Sarmatiæ, qua maxime in
 Septentrionē porrigitur, sed Vinitarius Emen-

P. CALLIMACHI

rici fratruelis, suorum reliquiis collectis implora-
 tisq; a Vitulfo atq; suo auxiliis, mox tanta felici-
 tate bis aduersus uictores copias eduxit, ut maxi-
 mam gentis partem deleuerit. Tertio praelio in
 ipso congressu sagitta transuerberatus interi-
 ens, non eius tantum certaminis, sed belli etiam
 totius uictoriam Hunnis reliquit, suis uero parē
 di necessitatem. Nam exinde Gotthi Hunnis pa-
 rtere, inter initia gerendarum rerum cōtra Got-
 thos, Mundruth, qui & Mazuchus dictus, mor-
 tuo Velambro successerat illi in regno, post quē
 licet Attilam Bledamq; filios reliquisset, tamen
 quia propter ætatem adhuc teneram principatui
 gerendo impares uidebantur, Hunni suarum re-
 rum summā detulere ad Hottarem & Rugilam,
 Mazuchi fratres, quorum ductu et auspiciis mul-
 ta & præclara gesserunt, inter quæ memorantur
 in primis duæ in Burgundos expeditiones, pro-
 pter utriusq; gētis maxime insignes clades. Quā-
 doquidem Burgundi priore bello multis certa-
 minibus re male gesta, ubi rursus contra se, Hun-
 num mouisse senserunt, ad diuinam opem cōfu-
 gere, Christianisq; mysteriis initiati, magno pre-
 lio suos hostes celosq; finibus suis exturbauere:
 Hottari

EXPERIEN. ATTILA.

Hottari & Rugilæ successere Attila & Bleda, statimq; a principio dominatus, uertere arma in Gepidas, frustra sepe ab Hottare & Rugila tentatos. Sed affuit coeptis fortuna, quippe & supra spem cōsurgendi ad arma rursus, primo certamine cesti in deditiōnem uenere Attilæ, qui cæteras subinde Sarmaticas nationes haud magno negotio sibi subiecit. Ea dum gereretur, Vissogotthi ferentes indigne Hunnorum imperium Datiam Misiamq; utramq; incolēdas, a Valente Imperatore Romano impetrauerant, quibus persequendis dum pararet Attila expeditionem, Bleda interiit. Et quia mors eius subita uulgatum est, a fratre ueneno necatum, ut aut socium Regni, aut æmulū submoueret. Persolutis itaq; more apparatusq; regio iustis Bledæ, Attila in Visogotthos mouit, uictosq; Misiam & subinde Datiam, in Pannoniam subsecutus est. Vnde fessos celosq; multis ac magnis certaminibus, tandem commigrare in Gallias coegit, ipse uero uictoria illectus, in Thraciam & Macedoniam transcēdit, penetrauitq; usq; ad Acheos ad Aegeū mare, quæ res cōpulit Martiannū, qui orientale tenebat imperiū, ut cū Persis & Vādalis qui in Asiam se receperāt, pacē firmaret,

P. CALLIMACHI

Volebat enim stabilitis trans Pontū rebus, Hun-
no occurrere. Sed Attila seu affuturi Martiani,
cum ingentibus copiis fama motus, seu territus
ostento, quod sereno & tranquillo cœlo nemine
impellente tabernaculum ipsius corruit. Cum re
nunciaretur pacatam esse Asiam, Martianumq̃
Constantinopolim properare, cōuerso agmine
rediit in Pannoniam, ibiq̃ sedem suam ponere
cōstituit, simul locorū captus amœnitate, simul
perspecta opportunitate retinendis sub ditione
sua nationibus, quas deuicerat, quod uelut in cer-
uice illarū positus, omnem tumultuandi facul-
tatem omnibus adempturus appareret. Nec mi-
nus magnis & frequentibus fluminibus undiq̃
circumseptā regione, a subitis quorumcunq̃ in-
ursionibus tutum fore se credebat. Sed & cogita-
tionis suæ exitū per sortes exploranti, foelicia om-
nia & stabilia obuenerant. Captis igitur descri-
ptisq̃ locis, per quę gētibz suis distributis, regi-
onem munitam, clausam insultibus externis red-
deret, aliquātulum temporis stabiliendis rebus
ac regno suo totum scribendis legibus, quibus
agitarent inter se, absumpsit, putabat enim con-
scriptis legibus hoīes fieri meliores, cū intueret,
quotidie

EXPERIEN. AT TILA.

quotidie quæ bene merentibus de communi utilitate proposita essent, præmia, & quæ flagitiis pœna immineret. Cæterum, principem uiuam esse legem, in quo & laxamentum aliquod uitiorum uirtutumq; , pro conditione rerû atq; temporum compensatio, mox domi & quacuncq; a Pannonia in Boream & Subsolanû Europa porrigitur, pacata omnia & firma sibi cû intueretur, reputans secum, Gotthorû in Italia & Gallia successus ad Occidentale imperium animum adiecit. Erat enim gloriæ ac bellorum percupidus, quibus gerendis tantundem consilii adhibebat, quantum studii suscipiendis, & cum manu strenuus foret, non minus erat temperatus. Cæterû supplicibus prope ad molliciem facilis, & qui in fidem semel receptos, in perniciem usq; suam tueretur, moliendis efficiendisq; rebus mira in eorum dexteritas, tum uelocitas, & multo admirabilior subeundis periculis constantia. Sed ut Clementis animi in deditos, ita inexorabilis in deuictos, uestitu quam splēdidissimo utebatur, putabatq; id ad maiestatem pertinere, inter prandē dum raro sedit, in cœna profusus erat, cibumq; auidissime conficiebat, cæterum carne plurima se

P. CALLIMACHI

farciens, a pane fere abstinuit, ut qui inepti et pau-
 ci succi alēdis corporibus eum arbitraretur, uino
 immodice cum indulgeret in ocio, semper tamē
 sibi ipsi constabat. Religione uero persuasioni-
 busq; de Diis, a gente sua susceptis, usq; ad super-
 stitionem addictus, dicebatq;, nullo sanctius sa-
 crificio Deos piari, quam si iuste et benefice inter
 homines agitaretur. Incitabat autem exemplo su-
 os ad cæteras uirtutes, tum maxime ad temperā-
 tiam in bellicis expeditiōibus, cū plæruncq; aqua
 et plebeia pulte contentus in publico pranderet,
 Existimans eam tolerantiam humanarum neces-
 sitatum, quę obsedendis expugnādisq; urbibus,
 tum itineribus, ac reliquis muneribus obeundis
 militi est necessaria, nulla re magis impediri fran-
 gicq; posse, quam delicatioris uictus consuetudi-
 ne, pecunias, ueteri maiorum suorum instituto,
 prope contemnebat auditusq; est sæpe, cum dice-
 ret plus esse molestiæ in earum amissione, quam
 in possessione uoluptatis, armorum meditatio-
 nes, ad tyrones exercendos, minime necessarias
 arbitrabatur, quocunq; periculo satis ex tempo-
 re inferendis propulsandisq; uulneribus erudiē-
 te. Statura corporis fuit infra mediocrē, pectore
 ac toris

EXPERIEN. ATTILA.

ac toris supra staturam sese in robur efferētibus,
 capite autem maiusculo, aut erat, aut apparebat,
 ex oculorum orbibus, ad Sauromatum speciem
 paruis, barba illi rara admodum et iam tum raris
 adspersa canis. At color, qui eius agreste originis
 genus indicaret, sermo horridus et minax ac pro
 pter barbaram pronunciationē auribus grauis,
 incessu quoque adeo gestuosus & compositus, ut
 uel exinde superbissimi animi contraxerit in
 famiam. Accedebat uero ad naturalem audaci
 am periculorumque contemptum Martis gladi
 us, quo accinctus, supra humanæ spei modum
 securus, certaminibus se inferebat. Ferunt Scy
 tham ex media plebe, cum res ab Hunnis contra
 Gotthos ad Bicem paludem gererentur cruentū
 uitulæ uestigium retro insecutum, inuenisse gla
 dium temere in campo iacentem, moxque ad Atti
 lam detulisse, cum ille per quietem armaria Mar
 te se uidisset, itaque plane creditum ab Attila, sibi
 destinatum diuinitus eum gladium, ueluti subi
 gendi a se orbis terrarum pignus & subsidium.
 Adiectis igitur ad suos quā potuit numerosissi
 mis copiis, ex Marcomannis, Quadis, Sueuis,
 Herulis, Turcilingis, Rugiis, quas omnes nationes

P. CALLIMACHI

iam pridem dicto habebat audientes una cū Har-
 derico Gepidarum, & Valamiro Ostrogotho-
 rum Regibus, necnon Dietmaro & Vittimaro
 Regulis, quingentorum milium expleuit exerci-
 tum, in qua multitudine pauci pro numero pedi-
 tes erant. Impellendis enim conturbandisque acie-
 bus aduersis efficacissimum semper putauit Atti-
 la equorum impetum, humana insidentis ratio-
 ne directum. Cæterum, ut quod uiribus facile
 posse credebat, consilio & sine periculo asseque-
 retur, præmisit legatos Romam ad Valentinia-
 num, qui benigne eum alloquētes, nunciarent,
 se bello accingi contra Theodericum, qui Visso-
 gotthis in Gallia præerat, instituisse delere gentē
 publice omnium gētium pacis perturbatricem,
 nihil sibi rei cum Romanis esse, & uiros eos for-
 tes ac bonos credere, quorum imperium & late-
 pateret, & æquissimo a subditis ferretur animo,
 pollicerentur præterea, si ex usu fore appareret,
 initurum se cum illis fœdus, atque amicitiam, ut
 resque & cōsilia communicaturum, quocumque res
 ac discrimen uocaret. Haud dissimilibus quoque
 mandatis instructam legationem ad Theoderi-
 cum misit in Gallias, ut separatim postea eos ag-
 grediens

EXPERIEN. AT TILA.

grediens, facilius utrunq; superaret. Transmisso
 deinde Danubio, per mediam fere Germaniam
 in Renum se cōuertit, tam seuera disciplina militē
 coercendo, in gratiam nationum, quibus imperi
 tabat, ut neq; libidinis neq; auaritiæ tam diuer
 sarum gentium tantus exercitus uestigium post
 se relinqueret, a principio, postea diuina & hu
 mana omnia, quacunc; progrediebatur, diripuit,
 pacato enim agmine in Galliam properaturum,
 cōuenerant in se plærēq; nationes, non solum ne
 gando comitatum, uerum etiam transitu arcen
 do, ut paludium sylvarumue, aut fluuiorum op
 portunitates retinendi eam spem faciebant. Sen
 serat Valētinianus astu se peti, & ut conatus At
 tilæ illic retunderentur, misit in Galliam Erium
 Patricium, qui, ut erat uir non minus ciuiliū Ar
 tium, q̄ bellorum peritus, agendo, suadendoc;
 attraxit nationes Gallicas, ut secum aduersus tam
 terribilis hostis impetum progredierentur. Itaq;
 conuenere ad eum Luciani, Armorinani, Saxo
 nes, Riparioli, Brictones, Lambriones, tū Fran
 corum Rex Meroueus, & Alanorum Sangiba
 nus. Vissogothum etiam mouerat non minus
 timor hostis, a quo uinci consueuerat, quam Erii

P. CALLIMACHI

lusionem, ut percusso cum Romanis foedere, so-
 cias copias aduersus Attilam educeret, bis eo an-
 no luna defecerat, & frequens terrę motus urbes
 etiam nonnullas pene totas euerterat, & cum crini-
 ta stellā noctibus aliquot ad occidentem appa-
 ruisset, uisum est cœlū patefieri, uelut sanguineo
 hiatu, plurimis hastis igneo splendore perluci-
 dis, hiatum per transuersum intersecantibus, quæ
 ostenta populorū animos religiosa formidine cō-
 plerant, itaq; quo plus discriminis etiam uelut
 diuinitus significabatur, eo diligentius Theode-
 ricus atq; Etius circumspiciebāt præparabantq;
 omnia aduersus Attilam, qui ut terrore sui Gal-
 lorum in se animos a Romanis Visigothisque
 auerteret, diripiendo incendendoq; uicos atq;
 oppida, quæcunq; obuia, transgressus Renum,
 cum Gundicario Burgundorum Regi, priusquā
 Etio atq; Theoderico se cum suis adiungeret, ui-
 tam simul & copias ademisset, peruenerat iam ad
 Cathalaunicos campos, qui & Maurfaci uocant,
 quo in loco cū uidisset ex aduerso hostem tot for-
 tissimarum nationū auxiliis instructum, appare-
 retq; ad id peruentum esse discrimen, in quo nō
 unius tantūmodo prælii, sed totius belli fortu-
 na peri-

EXPERIEN. ATTLA.

na periclitaretur. Attila de uictoria exa confu-
 lens, comperit, se pugna quidem inferiorem fu-
 turum, sed eum, qui summus erat in hostili acie,
 casurum. Itaq; conuerso in Etium animo, cuius
 uirtutem atq; ingenium coeptis suis maximè ob-
 staturum sentiebat, etiam cum suorum clade pu-
 gnare constituit, non tamen prius, licet hostis
 explicatis ordinibus pugnam exposceret, suos in
 aciem eduxit, quam Sol uergeret in occasum, ut
 si uinci contingeret, nox prælium dirimeret, secu-
 tusq; est consilium euentus, in eo. Nam nox qui-
 dem, animoq; & uiribus magnis accensum præ-
 lium diremit. Cæterum, non Etius, sed Theo-
 dericus interiit, parum tamen præsidii fufis fu-
 gientibusq; Hunnis fuisset in nocte, nisi se ad ca-
 strâ curribus obuallata recepissent, tanto enim
 ardore a uictoribus ubiq; cædebantur, quod
 actum erat de Attila, si aut abesse munitiones
 longius contigisset, aut aggredi & demoliri no-
 ctu sine oppugnantium confusione potuissent.
 Tradunt quidam, supra centum septuaginta mi-
 lia, ea in pugna cæsa. Alii a numero exprimendo
 abstinent, sed augenda cædis specie, scribunt, ri-
 uulum, qua modice inclinant campi allabentem

P. CALLIMACHI

occisorum sanguine auctum, saxa etiam & cada-
 uera euoluiffe, sed ut uincantium numerus ma-
 ior fuerit, armisq; & militaribus artibus instru-
 ctior, nihil magis ad uictoriam feciffe creditum,
 quam quod Attila ubi suos ad fugam inclinatu-
 ros uidit ueluti fato cedens, prælium deseruit.
 Postridie cū Thurismundus, Theodorici filius,
 simul dolore amiffi patris, simul uictoria iuueni-
 lem animum stimulatē, castra oppugnaturus cor-
 pias admoueret, Attila, quod ubi ad arma discursu
 ceptum, maiorem lōge quā putaret, stragem
 factam animo aduerteret. Equorum stratis in cū-
 mulum congestis, ingentem ueluti piram excitauit,
 cui supposito igne, se superiniiceret, si castra
 capi contigisset, ne tot tantarumq; gentium & na-
 tionum uictor, in potestatem eorum, quibus ul-
 tro bellum inferebat uiuus ueniret, tubis tamen
 in portis cani præcepit, ut eruptionis expectatio
 ne hostem eluderet. Cæterum Etius, forsan non
 reprehendenda, sed parum foelici suspitione ueri-
 tus ne deleto Hūno, Romanis subinde difficilior
 res foret aduersus Vissogothos, Thurismundū
 ab instituto auertit, proposito ei cōsilio, paternū
 Regnum anteq̄ frater suus Valamirus cōmunire
 illic

EXPERIEN. ATTLA.

illic se posset præoccupandi, qua monitione per
 citus iuuenis, cum suorum reliquias secum trahens,
 ad eam partem Galliaë quam pater habuerat, cita
 tissimo itinere properasset. Attila noua spe ere
 ctus, solenne sacrificiũ Marti celebrauit, uouitq;
 in annos singulos, rogansq; et ueniam petens, ut
 quæ bello gesturus subinde erat, propicio & uo
 lente ipso, ex animi sui sententia transigerentur,
 moxq; in Tungros mouit; quorum Metropoli
 expugnata, promiscue in omnẽ sexum ætatemq;
 deseuens, ad unum omnes deleuit, quia cum præ
 misisset, qui deditiõnem peterent, non impetra
 uerat. Nihil æque admiratum eum ferunt a prin
 cipio, quã tormenta bellica; quibus grandiores
 lapides excutiuntur, nam qui ad id locorum mis
 silia nulla nossent, præterquam quæ altera manu
 tractari mittiq; possent; ubi uidit ingentibus sa
 xis, uiresq; humanas excedentibus, non singu
 los milites, sed fere totos sepe manipulos proster
 ni, cum terrore admirabatur. Et utcunq; seu diui
 na ope, seu humano torquerentur ingenio, dete
 stabatur quasi iniustum genus auxilii, saxa uastio
 ra, quã ut unum corpus, aut ferret, aut mitteret,
 mox tamen illis assueuit, nec expugnãdis modo

urbibus, sed campestribus etiam certaminibus
 plerūq; adhibuit, profectus ex Tungris Treca
 uenit, ubi Lupus Episcopus sacerdotibus omni
 bus comitantibus cum sacris, in solenniori appa
 ratu, & ceremonia, ad mille passus obuiam pro
 gressus, uenerabunde per frenum equi arreptū,
 suis ad uim armatis instructisq; eum subsequen
 tibus in ciuitatē perduxit, & tam pacata omni si
 lentio, per portam alteram eduxit, ut tenuerit
 fama, captis tantisper luminibus, dum præteri
 rent, non urbem, nō circumfusum ad spectandū
 populū animaduertentes se per uastam solitudi
 nem traduci existimasse. Dimissus a Lupo paulo
 post assecutus est in uia plærosq;, qui ciuitatis di
 reptionem timentes, cum liberis & rebus chario
 ribus ad syluas properabant, inter quos mulier
 fuit, quæ decem filiarum mater, minorem quæ
 bima erat, linteolo ad collum suum alligatam ap
 portabat, stimulans simul iumentum, cui ex reli
 quis teneriores duas superposuerat, subsequen
 tibus aduultioribus cæteris, non tantum forma,
 sed quadam etiam inter se similitudine insigni
 bus, quæ armatorum superuenientium terrore
 exanimis, matri se circumfuderant. At illa, iam
 pridem

EXPERIEN. ATTILA.

pridem suorum patriæq; casu, quã captam euer-
 samq; putabat, afflictã, tum uero ad præsentem
 fortunam exanguis, & uix animi compos, om-
 nia calamitosa & sceda de se ac liberis animo sibi
 præfigurans, in flumen, cuius in ripa subsisterat,
 præcipitem se datura uidebatur. Cum qui circum-
 steterant, admirati indolem & numerum filia-
 rum, ab omni abstinentes iniuria, ad Attilam
 perducunt, mouit suapte natura mitem Regis
 animum, etiã sæuissimis ingeniis spectaculum
 miserabile, cum mater & quæ per ætatem mala
 sua sentiebant filia, pedibus suis effusæ, lachry-
 mis ac uocibus, quas inter desyderium & tædi-
 um uite dolor metusq; suggerebat, misericordiã
 captarent. Itaq; clemẽter matrẽ eleuans, bono ani-
 mo esse iussit, a se quidem ac suis, inuiolatam fo-
 re, moxq; data ei non mediocri pecunia, ut exiret,
 de quoq; animi eius sensus, in tam naturæ raro,
 fortunæ uero miserabili exẽplo indicaret. Ad filia-
 as matri liberatas, adiecit etiã alios qui una fugie-
 bant, & quo uellent, oēs redire permisit. Interea
 Turis mundus, cõpositis rebus suis domi cū Ro-
 manis iterũ se coniungere pararet, Attila nouas
 copias ad ueteres adiecturus, rediit in Pannoniã

am, & post paulo, ne ocium detrectandi obsequium, materiã curamq; suggereret militibus, quorum animos labore ac periculis tractabiles mansuetosq; reddi compererat, tum rei male gestæ in Gallia pudore stimulante, uiribus & copiarũ numero, longe quam prius ualidiorẽ exercitiũ ducẽs, per Noricos & Retos, licet aspera pleraq; & salebrofa, uel præ altis obfessa syluis prædicarentur, in Italiam se cõuertit, irẽ ac minarum plenus, quasi Galliarum uictoriam ex manibus sibi Etius eripuisset, putabat uero nõ tam facile Vissogothos Romano in Italiam affuturos, quam ille Vissogothis affuisset in Gallia. Eoq; haud magno discrimine Italia potiri posse, qua sub imperium suum missa, cæteras subinde nationes, aut foelicitati & glorię suæ, aut uiribus succubituras. Non desunt qui scribant, Bledam fuisse in Gallia cum fratre, sublatumq; de medio, postea cũ progrediretur Attila cõtra Italos. Ad quam expeditionem paratus, equum cum ascendisset, coruus ab ortu Solis aduolans, dextrum ipsius humerum prope insedit, statimq; sublime petens, paulatim sicelatus est, ut tandẽ uisum effugeret, quomine supra modum lætus fidensq; mouerat. Cæterum

EXPERIENTIA ATTILA.

Cæterum, inter progrediendū angustæ ac frequenter præruptæ uix uix aliquando ternos armatos accipiebant, campestribus itineribus assuetos, tediosa progrediēdi mora, per impedita montiū iuga adeo adflictos habebat, ut conuertendi agmen iraq; & tedium sepe impetū suggererent, seditionis uocibus, ut cuiusq; fortuna erat, inter milites erumpētibus. Sed Attila, ut erat difficultatibus interitus, ubi desperatio maior immineret accurrens, docebat ad finem simul montium laborūq; peragratis Noricis & Rhetis peruenisse. Iam inde Italiam perspiciparuo impendio sui illuc peruenturos, ubi essent terrarum orbis præmiū habituri. Mox tamen cum renunciaretur, Valentiniani Augusti copias in ipso Italiæ aditu angustias insedisse, transitu eum prohibituras, conuertit se ad Illyricum ac Dalmatiam, & Traguriū, Sibinicū, Belgradum, Iadram, Segnam, Polam, Parētum, Emoniam expugnauit & diripuit, uersusq; iterum in Italiam, accurrentem sibi Romanorum exercitū, haud procula Tergestino sinu, nō uicit modo, sed etiam prope deleuit. Et tandem per Carnos illapsus in Forū Tullii, Aquileiam tam obstinato capiendi animo aggressus est. Quod cū eam expugnare impetu primo non potuisset, triennio obsidere perseverarit, Erat maior obsidentium

P. CALLIMACHI

numerus, quam ut tandem una in regione ali possent.
 Cogebanturque tam homines, quam iumenta in so-
 litis uelci alimentis: quæ res diuersa morborum ge-
 nera in corporibus excitabat uulgabatque. Et cum ob-
 fessi etiam frumenti inopia laborarent, non fames
 modo, sed ualētudo etiam aduersa, desperatioque &
 tædium uictoris, Hunnicam tolerantiam uexabat, &
 iam prope tumultum et seditionem res erat: indignan-
 tibus uociferantibusque militibus, minime ferendum,
 se bellicosarum nationum omnium domitores, incur-
 su uictoris sui circa unius urbis moenia, cum foueis
 turribusque & lapidibus pugnando consensescere, ubi
 neque præmium neque gloria laboribus ac periculis
 par foret, si, quantum posset aduersus inanima, uul-
 neribus & ferro imperua, hominum uictor exerci-
 tus experiri placeret, duceretur saltim ad urbem Ro-
 mam, quæ opere precio imperii totius Italie expu-
 gnaretur: præter id quod parum momenti, aut ad
 laudem, aut ad prædam in direptione Aquileiæ
 cedendum necessitatibus humanis, illicque pugnan-
 dum, ubi ferro, uirorum more, non fame ac lassitu-
 dine, ueluti debilibus pecudibus occumbendum,
 nec in stationibus modo hæc, sed passim per exercitum,
 ut referentium exquirentiumque sua mala turbas fortuna
 congregabat, cum inspecta ciconia, quæ pullos suos

EXPERIEN. ATTLA.

ex arcis culmine, in quo nidum fecerat, asportabat, capiendę urbis nouam spem omnibus ingessit. Asserante Attila, futurorū prescias aues iam iam casuram arcem relinquere, Mox omni expugnandarū urbium apparatu murum aggressus, tanto ardore obsequētes ad primū impetum milites habuit, cū ipse armis adhortationeque insignis progredere, ut quę triennio se defenderat, trium horarū spacio ciuitas caperetur, direpta a militibus pręda, & pręter paucas scēminas, beneficio formę ad libidinem reseruat, in omnes scēuitum, propemodum rabiose, propterea quod tam obstinate se defenderāt. Tradunt cęsa illic supra triginta septem milia hominū, & tandem urbs etiam incensa, simul ut deleteretur, ignominiosum monumentum tam diuturnę obsidionis, simul ut cęteris metus incuteret. Fuit in ciuitate digna mulier, forma & diuitiis insignis, sed pudicitię laude in primis uenerabilis, quę ubi Barbari hostis iramque & libidinem per omnia scęda & immania, uictoria abutentem uidit, uitam potius suo scelere, quam alieno pudiciam amissura, domesticę turrim, pręterfluenti Natasoni imminentem conscendit, obuolutoque capite in subiectum turri gurgitem se precipitauit. Perseuerante uero obsidione, Attila muros plerūque circuibat solus, mutatis uesti-

mentis expugnationi opportuniora designās. Ita ¶
 cum solitudo et silentiū inuitasset aliquando, ut m^u
 ro succederet, incidit in armatos, qui longe uenien-
 tem conspicati, prope elapsi per cloacam sub mœ-
 nibus ductam, in insidīs expectabant, ignari tamē
 eū regem esse, sed cupiebant exquirere per tormēta
 ab hostiū exploratore quid consilii in exercitu, que
 ue capiendę urbis spes esset. Exorti igitur subito At-
 tilam circumstant, & dum uiuum capere nitūtur,
 abstinent uulneribus. At ille, cui fuga interclusa de-
 fendiq; se a tam multis haud magna fiducia esset, ut
 saltem non inultus moreretur, prærupta foueæ sic
 occupauit, ut a tergo tutus, cum aduersis, tantum
 modo rem gereret, sed ut uidit uelut parci sibi ab ho-
 ste, & prope negligenter insultari, ratus timorem,
 magno impetu & clamore prosiliens duos obrun-
 cat, illatusq; in alios ut uia ferro patefacta, suburba-
 ni cuiusdam maceriam saltu superaui, præpetiq; de
 inde cursu ad suos se recepit. Fertur, eos, qui captu-
 ri ipsum circumsteterant, retulisse suis, cum Attila
 se in uires collegit circumspectans, qua imperum fa-
 ceret apparuisse in oculis nitentis clamantisq; ecele-
 leste quiddam, & scintillas igneas, quam simillimas
 uigori, qui Deorum oculis inesse creditur, dum op-
 pugnaretur Aquileia Taruisium ac Verona sponte
 imperiū

EXPERIEN. ATTILA.

imperium Hunni susceperet, illud auctore Helmundi Antistite, hæc Diatherico, cœptumq; præterea condi Vtinum ab Attila, ut si re infecta ab Aquileia humanæ necessitates discedere coegissent, eam munitionem post se relinqueret, ueluti liberi regresus pignus ac subsidium, si quid præter spem sibi in Italia cōtigisset. Digressus inde Concordiam, cuius murum primus incendisse creditus, mox Altinū, Patauium, aliasq; nominis & momenti minoris, quam plures urbes captas, prope funditus deleuit, uir enim natus educatusq; in castris, & campestribus assuetus, munitionibus, muros, urbanaq; edificia, rebellandi animos opportunitatemq; ciuibus suggerere arbitrabatur. Venit ad eum post uictoriã Patauium, Marullus, Calaber, Poeta eius temporis egregius, cōpositumq; in adulationem carmen recitauit. In quo ubi Attila per interpretem cognouit se Deum, & diuina stirpe ortum uanissime predicari, aspernatus sacrilegæ adulationis impudentiam, cū auctore Carmen exuri iusserat, a qua seueritate subinde temperauit, ne scriptores cæteri ab laudibus ipsius celebrandis terrerentur. Par specimen magni & seueri animi dederat paulo ante ab Aquileia Concordiam petens, medio serme itinere in uico ignobili, Circulatores plæricq; ætate ac uiribus integris,

spe mercedis illecti, per infestos enses nudi miris fle-
 xibus agilem saltationem coram ipso quum exhi-
 buissent, cæteris ludicro cum admiratione exhila-
 ratis, Attila indigne ferens, tam robusta corpo-
 ra, & quæ, omnia militiæ decora implere possent,
 circumforaneo mendicabulo adulterari ac prosti-
 tui, iuuenes ad se uocat, statim armari facit, tum ar-
 matus ipse saltuq; in equum receptus, imitari se iu-
 bet, quod quum armis insueti, efficere nō possent,
 rursus prouocauit sagittando. Sed cum neq; arcum
 tendere, neq; sagittā neruo applicare scirēt, tam diu
 uictu tenuissimo tradidit macerādos, quam cibum
 longissimo interuallo propositum sagitta continge-
 rent, & armati in equum dextra læuaq; tam facile,
 quam paulo ante nudi per gladios, salirent, usulq;
 est eis postea fortissimis commilitonibus ad pleraq;
 difficilia obeunda, a Patauiō per Venetiam ducens
 ad læuam, Vincentiam prius, tam Brixiam, Perga-
 mum, uelut continuato impetu expugnauit ac diri-
 puit. Sed ab igne ubiq; temperatum, quanq; portæ
 insultans, cum caperetur Brixia, uulnus accepit, cu-
 ius dolore accensum, uix retinuerunt amici, cum insti-
 tuisset inclusum populum una cum ædificiis incen-
 dio delere. Sed & Vincentiæ ad foueā, qua ciuitas
 ambiur, cæteris tam altitudine aquæ inexplorata,
 quam

EXPERIEN. ATTILA.

quàm lubrico per proclive descensu territis hæsitantibusq; in margine, præcipiti cursu desiliens in aquã, papillis tenus extantem, ad murum euaserat, recurrentesq; ad accliuum, uerecūdia suos adegerat, ut muro succederent, tanta festinatione, dum quisq; prioris tarditatis pudore, primum descēdendi decus exoptat, quod pleriq; attrahendoq; & impediendo se uicissim, a diuo in profundiore aquam dilapsi, simulq; impliciti tenentium eluctātiūq; specie submersi sunt, priusquam in ciuitatem transcēderetur. Circumuiastata exinde Emilia, pluribusq; solo equatis urbibus, cum Rauennam obsideret, Tones Episcopus cum uniuerso populo, cādidatus ac supplex suscepto imperio, ut ciuitati ædificiisq; parceretur, obtinuit. Victorię tamen ingentem speciẽm prebere fores urbis a uictis depositæ, pedibus intransis, & per aduersam partem exeuntis exercitus subiectę & calcatæ, mox in eo loco castra posuit, ubi Minus amnis Pado illabitur. Nam & si animus ad imperii caput Romam festinabat, anxius tamen erat secū, propter Alarici Gothorum Regis euentum, qui capta direptaq; a se Romæ haud multum superuixerat. Deliberanti igitur, suam ne fortunam ad excidium urbis sequeretur, an illius fatum deitās, per Picenū in Samnium reliquãq; Italiam usq; ad fretū

Siculum uictorem exercitum prius circunduceret ;
 accurrit Leo, Pontifex Maximus, doctrina & sancti-
 tate insignis, qui positis pontificalibus ornamentis
 oratione atq; habitu miserabili, pacem Italie impe-
 trauit. Ferunt Attilam, dimisso ab se Leone, cum in-
 terrogaretur a suis, cur hosti se tam facilem prebuisset,
 asseuerasse, uisum a se, iuxta illum cum pacem pe-
 teret, humana specie augustiorem iuuenem minari
 sibi mortem, si paci aduersaretur. Qui uero miracu-
 lum excludentes, rationibus, coniecturisq; huma-
 nis factum expendunt, putant Attilam, aut tracta-
 bili mitiq; natura sua in supplices, id praestitisse, aut
 ingenio Leonis & doctrina uictum. Cum ille omis-
 sa Italia, quae sponte uictoris nutu spectatura esset
 subigendos Vissogothos in Gallia persuasisset,
 quae una gens in toto orbe Hunnici imperii amu-
 la atq; hostis esset. Id utiq; non ambigue inter mi-
 lites ioculariter iactatum. Haud immerito Leoni
 cessisse in Italia, qui Lupu in Gallia reformidasset,
 plusq; cohibendo Attila momenti habere ferarum
 nomina, quam hostium armatas acies. Interea Ho-
 noria Valentiniani principis soror, cum se uere ad-
 modum a fratre ultra legitimos annos domi serua-
 retur, per Eunuchum suum clam ab Attila impetra-
 uerat, ut se in matrimonium peteret. Itaq; cum fir-
 mata

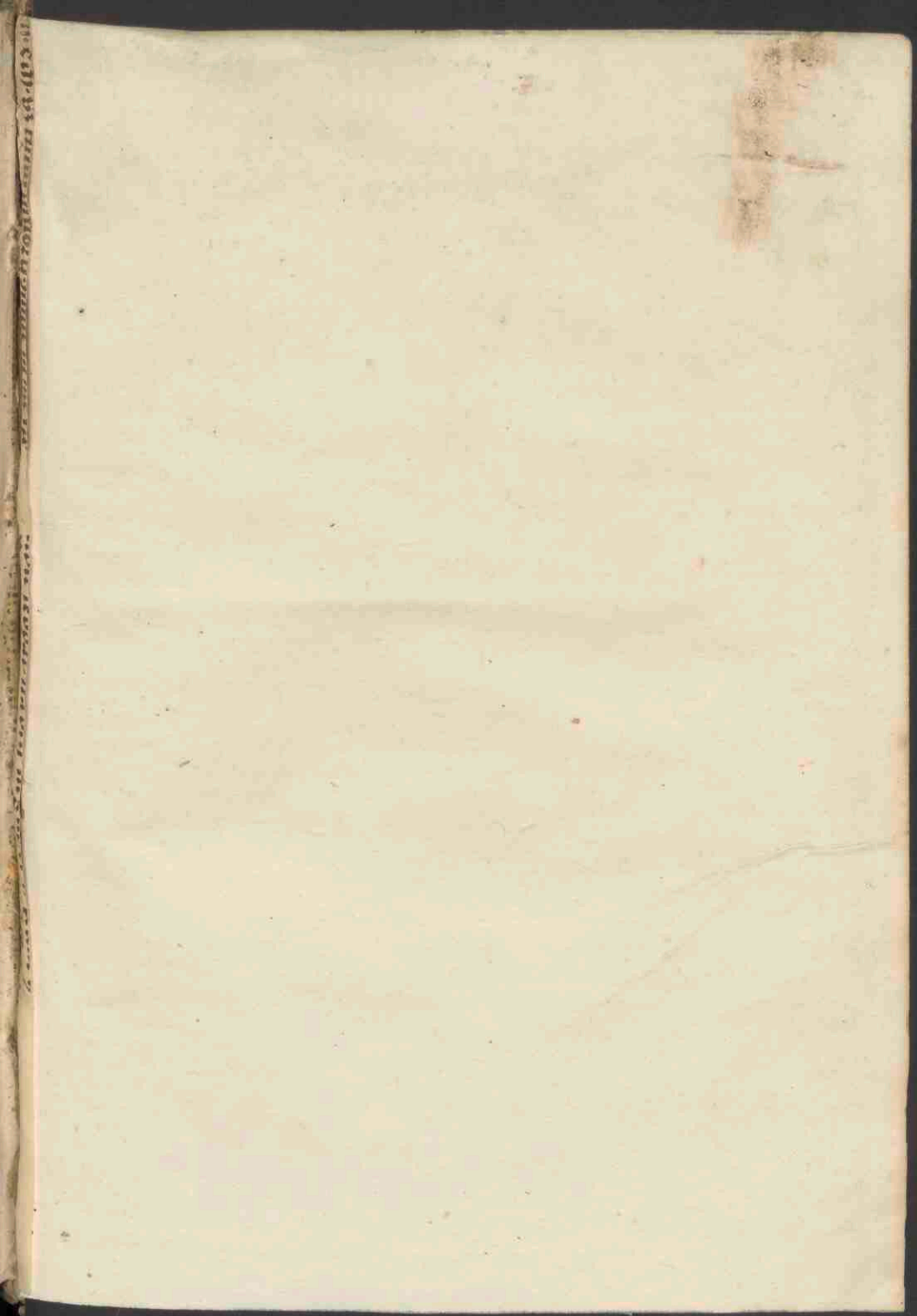
EXPERIEN. ATTLIA:

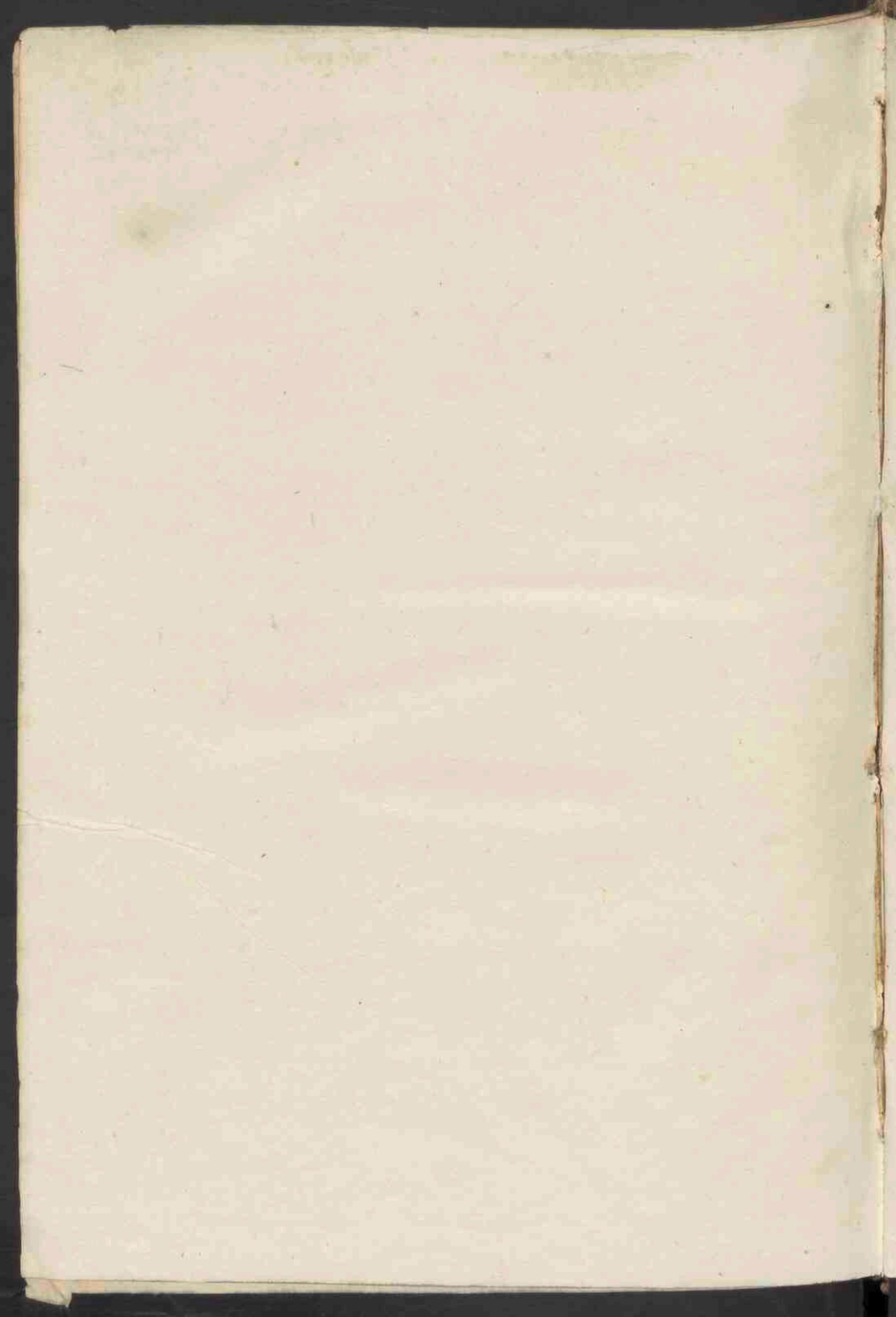
mata pace in Pannoniam retro se conuertisset, Le-
 gatos ad Valētinianum misit, qui suasionibus mi-
 nas adiicientes, concedi sibi postulata peruicere.
 Habebat Attila more gentis suæ uxores plures, cæ-
 terum priusquam Legati Roma reuenterentur, ca-
 ptus specie puellæ, fama ac nobilitate inter suos exi-
 miæ, cui Hildico nomen fuisse traditur, eam quoq;
 sibi coniugauit, haustoq; immodice uino in nupti-
 ali conuiuio, cum supinus obdormiuisset, sanguis
 per nares erumpens uitalium spirituum meatus in-
 terclusit, subitoq; extinctus est, qua nocte Marci-
 anus imperator Constantinopolim per somnium
 uidit arcum illius fractum, quo genere armorum
 Hunnos maxime excellere diximus. Postridie cum
 Rex præter consuetudinem ad diei multum conqui-
 escere uideretur, ministri id primum noui matri-
 monii uoluptatibus tribuebant indulgebãtq;, qui
 mox in suspicionem uersi, intimo cubiculi reuerato,
 mortuum inuenere. Puellam uero sic iuxta eum ia-
 centem, ut quæ timeret dormientem excitare. Quæ
 cum renunciaissent, planctu & lachrymis uniuersa
 Regia completa, uariæq; erant accurrentium accla-
 mationes, inter mortui Regis laudes & desyderiũ,
 semitonis deinde capitibus, laniatoq; more suo
 uultu, elatum corpus, ubi equestres ludos concele-

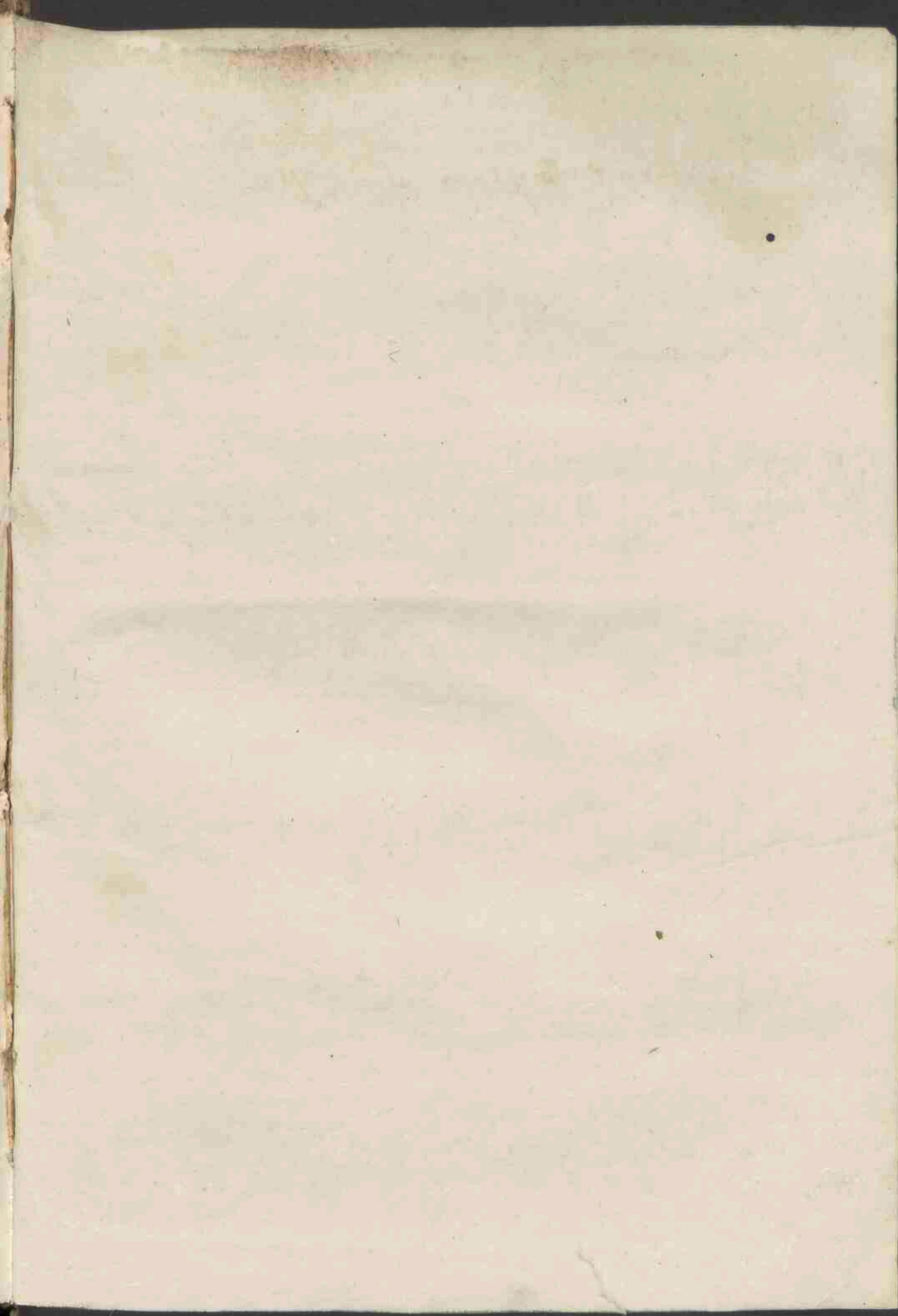
brauere, sepulturæ mandauerunt, non sine paludamē-
 tis, faleris, signisq; & aliis militaribus imperato-
 riisq; ornamentis, quæ ille uario ex hoste attulerat.
 Vixit annos sex & quinquaginta, signa uero mor-
 tis præcefferant, quod reuertēti ab Italica expeditio-
 ne, in transitu Liciamnis, qui Retos diuidita Vin-
 delicis, mulier fanatica temere in equum inuecta cla-
 mauit ter, retro. Equusq; quem prope in deliciis ha-
 bebat, ipso nuptiarum die, nullo egritudinis signo
 præcedente, subito interiit. Et nouæ nuptæ cubi-
 culum intrantis pes dexter sic limini impactus est,
 ut præ dolore aliquantisper assederit, auditq; est
 eius uox dicentis, si tempus est ueniam, quibus uer-
 bis mortem in dolore compellasse credidere. Sed &
 coelo eius uiri curā fuisse testatus est Cometes, qui
 ante obitum ipsius, ter septem noctes ad uernum
 Solis exortum apparere perseverauit. Sunt qui scri-
 bant Attilam reuersum ex Italia iterū contra Vissog-
 gothos arma mouisse, uariocq; præliorum euentu
 bellum inter eos aliquandiu extractum. Sed tandē
 in eisdem campis, in quibus ab Etio debella-
 tus prius fuerat, uictum, fugatum, &
 postea a Vissogottho, exitu
 quo descriptū est su-
 pra interiisse.

Haganoæ ex officina Ioannis Secerii,
Anno Salutis M. D. XXXI.
Mense Februario.

16. h. a. l. u. r. a. & a. t. t. o. y. l. o. 3. t. h. u. r. 91

